

DIAGNOSI DE LES CONDICIONS DE VIDA DE LA GENT GRAN A LA BARCELONETA

Abril de 2006

Realitzada per:

 edas
espai d'analisi social

Amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar i Família

Diputació
Barcelona
xarxa de municipis

Asociació Barcelona Alerta

Index

1. INTRODUCCIÓ I OBJECTIUS	3
2. METODOLOGIA.....	6
3. DIAGNOSI	8
3.1. ANÀLISI QUANTITATIVA.....	9
1. Característiques demogràfiques.....	10
2. Característiques de l'habitatge	29
3. Condicions econòmiques	36
4. Condicions de salut	40
5. Teixit associatiu i gent gran	42
6. Xarxa de serveis i equipaments per a la gent gran.....	45
3.2. ANÀLISI QUALITATIVA	68
1. Metodologia	69
2. Anàlisi descriptiu.....	71
3. Anàlisi relacional-causal.....	80
4. RESUM I CONCLUSIONS.....	86
5. ANNEXES	93

1. INTRODUCCIÓ I OBJECTIUS

La realització d'un estudi de diagnòstic sobre les condicions de vida de la gent gran a la Barceloneta s'emmarca dins de les actuacions prèvies a la definició del Pla Integral de la Gent Gran de la Barceloneta que té la intenció de desenvolupar el Districte de Ciutat Vella, amb el suport de la Generalitat de Catalunya a través de la Direcció General d'Actuacions Comunitàries i Cíviques del Departament de Benestar i Família.

El Pla Integral de la Gent Gran de la Barceloneta és una actuació que es desenvolupa amb la voluntat d'endegar una línia coordinada de treball entre els diferents sectors associatius i serveis Públics per tal de millorar en allò possible la qualitat de vida de les persones grans de la Barceloneta.

Per aquesta raó la necessitat de dur a terme un estudi de diagnosi sobre la situació de les persones grans esdevé cabdal, per tal d'esbrinar quines són les seves necessitats i a partir d'aquí desenvolupar les línies d'actuació que permetin donar-li resposta.

En resposta a la demanda feta des del Districte de Ciutat Vella, a través de l'Associació Barcelona Alerta, l'estudi de diagnosi s'ha dissenyat com una actuació en la que la participació de la comunitat de la Barceloneta en la definició de la situació de la gent gran fos un dels elements principals per tal d'assolir els objectius de construcció de coneixement sobre quines són les condicions de vida del col·lectiu.

L'objectiu principal del diagnòstic participatiu ha estat, doncs, definir de manera compartida amb els diferents actors socials, polítics, tècnics i ciutadania (organitzada i no organitzada), quina és la situació actual de la gent gran del barri des d'una perspectiva global.

Els objectius específics del diagnòstic participatiu han estat:

- Obrir el procés participatiu a la ciutadania creant espais de debat específics per a cadascun dels agents implicats.

- Conèixer quines són les possibles necessitats i mancances de la població gran del barri.
- Detectar les potencialitats que té el barri de la Barceloneta per atendre-les (serveis, equipaments, recursos humans...).
- Dibuixar de manera participada possibles línies estratègiques i propostes d'actuació a desenvolupar per millorar la qualitat de vida d'aquest col·lectiu.

2. METODOLOGIA

L'elaboració del diagnòstic comunitari amb la participació dels ciutadans i ciutadanes del barri, ha estat dissenyat amb la idea que l'eix de la participació fos treballat no com a finalitat sinó com a un mitjà per assolir uns determinats objectius. Per aquesta raó, s'ha emprat una metodologia en què l'objecte d'estudi fos al mateix temps subjecte i protagonista del procés. Aquesta metodologia està basada en la convicció que participar vol dir transformar les formes de relació entre els diversos actors socials per a crear noves maneres de construcció col·lectiva del bé comú, on cadascú es responsabilitza d'allò que li pertoca en la mesura que pot, però sempre en col·laboració amb l'altre, partint del consens i practicant fórmules que superin la paràlisi de la confrontació.

Segons aquesta perspectiva, influenciada per la **metodologia IAP** (Investigació i Acció Participativa), la realització del procés s'ha plantejat des d'un enfocament metodològic plural pel que fa a l'accés a la informació:

- **enfocament objectiu/quantitatiu.** La utilització de metodologies quantitatives s'han basat en la recerca i l'anàlisi d'informació i dades secundàries a partir de les quals s'ha obtingut una fotografia detallada de les característiques sociodemogràfiques del segment de la població de la gent gran.
- **enfocament mobilitzador/participatiu.** La utilització de metodologies participatives té relació amb la implicació directa en el procés de persones del col·lectiu, de familiars, d'entitats i associacions del barri i dels professionals dels diferents serveis i equipaments del barri. En aquest sentit s'han organitzat i desenvolupat dos tipus d'actuacions participatives:
  - Tallers Participatius de diagnosi, en els que s'ha copsat la percepció dels diferents agents implicats per tal de complementar la diagnosi de caràcter quantitatiu.
  - Taller Ciutadà de Barri de caràcter propositiu. Aquest és un espai participatiu puntual en els que tots els agents mobilitzats han de treballar diferents eixos d'actuació per tal de generar propostes adreçades a dotar de contingut el Pal Integral de la Gent Gran de la Barceloneta.

3. DIAGNOSI

3.1. ANÀLISI QUANTITATIVA

En aquest primer apartat del capítol quart, es presenta, des d'una vessant quantitativa, una àmplia descripció de les característiques i condicions de vida de la població de gent gran que viu al barri de la Barceloneta.

Primerament es realitza una anàlisi de les característiques sociodemogràfiques i estructurals que defineixen aquest col·lectiu, comparant-la en alguns casos en què s'ha pogut obtenir la informació, amb la població del barri de Ciutat Vella i de la ciutat de Barcelona. A continuació s'incorporen dades que descriuen les condicions d'habitatge, les condicions econòmiques i les condicions de salut, indicadors que determinen el grau de benestar del col·lectiu. I finalment, s'aporta informació relativa al teixit associatiu i a la xarxa de serveis que atenen les necessitats i problemàtiques que presenta el conjunt de gent gran que viu al barri de la Barceloneta.

1. Característiques demogràfiques

1.1. Evolució de la població

La Barceloneta té una població de 15.892 habitants (dades de 2005). Això fa que sigui el barri menys poblat del districte de Ciutat Vella.

Entre els anys 1996 a 2005, la població de la Barceloneta ha experimentat un lleuger augment (5,73%), menor, però, que l'augment produït al conjunt de Barcelona (6,41%) i Ciutat Vella (28,11%).

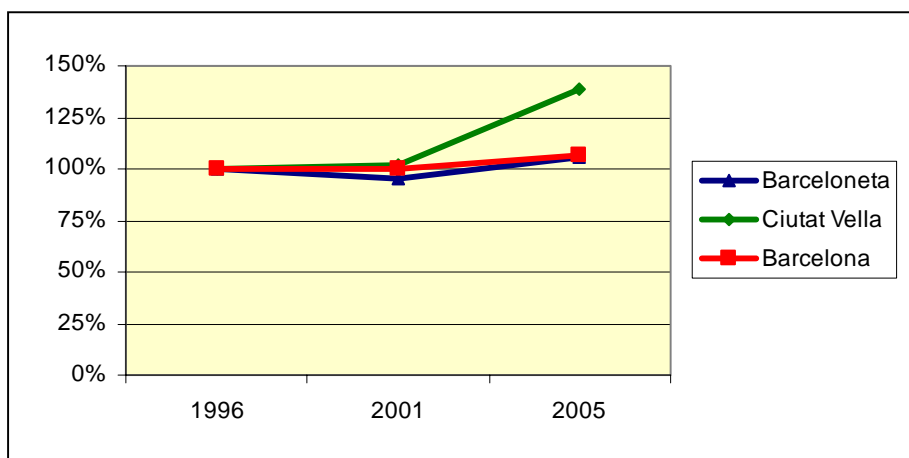
Taula 1 Població de la Barceloneta, Ciutat Vella i Barcelona, 1996, 2001 i 2005.

	1996	2001	2005	Variació relativa (1996-2005)	Variació absoluta (1996-2005)
Barceloneta	14.981	14.252	15.892	5,73%	911
Ciutat Vella	83.829	85.177	116.602	28,11%	32.773
Barcelona	1.508.805	1.503.884	1.612.237	6,41%	103.432

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

El següent gràfic, que pren com a índex 100 la població de 1996, reflecteix les diferències en l'evolució de la població a la Barceloneta, Ciutat Vella i Barcelona. En ell podem apreciar que, entre 1996 i 2001, la població ha disminuït lleugerament, tant a la Barceloneta com al conjunt de la ciutat, mentre que a Ciutat Vella ha tingut lloc un lleuger augment. A partir de 2001, en canvi, es produeix un augment de la població als tres àmbits territorials, si bé, aquest augment és molt més pronunciat a Ciutat Vella.

Gràfic 1 Evolució de la població de la Barceloneta, Ciutat Vella i Barcelona. 1996, 2001 i 2005.

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

Pel que fa a la densitat, el barri de la Barceloneta també presenta una menor concentració d'habitants per quilòmetre quadrat que Barcelona i que Ciutat Vella, com podem comprovar a la següent taula. Aquesta menor densitat està en gran part provocada pel fet que és un barri amb edificis de poca alçada.

Taula 2 Densitat de la Barceloneta, Ciutat Vella i Barcelona. 2001.

	Barceloneta	Ciutat Vella	Barcelona
Densitat (hab/km ²)	10.308	19.757	14.910

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

1.2. Creixement demogràfic

La taula 1 ens mostra que la població de la Barceloneta ha crescut gairebé un 6% en els darrers deu anys. Amb tot, cal examinar els components d'aquest creixement per conèixer les causes.

Pel que fa al creixement natural de la població, determinat pels naixements i les

defuncions, trobem que ha estat sempre negatiu al llarg dels darrers deu anys a la Barceloneta. És a dir, que a la Barceloneta ha mort més gent que la que naixia en aquest període. Aquest fet està en gran part explicat per l'elevada proporció de gent gran en el barri.

Malgrat tenir un creixement natural negatiu, la població de la Barceloneta va créixer de 2001 a 2005 en 1.640 habitants. Aquest creixement ve determinat, segons la consulta de les altes i baixes al Padró Municipal, per la immigració, la població que s'instal·la al barri procedent d'altres indrets.

1.2.1. Procedència dels immigrants

Hem vist que el creixement poblacional de la Barceloneta es deu, principalment, a l'arribada d'immigrants. Un nombre creixent d'aquests immigrants són nascuts a l'estranger.

Si examinem el lloc de procedència de la població de la Barceloneta, al gener del 2006, una de les dades més rellevants és que al voltant d'una quarta part de la població (24,7%) ha nascut a l'estranger. Aquesta proporció és menor que la que es dona a Ciutat Vella, on prop d'un 38,5% de la població és nascuda a l'estranger. En canvi, la proporció de població nascuda a l'estranger de la Barceloneta és major que el percentatge de persones nascudes a l'estranger de Barcelona (15,9%).

La proporció de població estrangera en el barri s'ha anat incrementant en els darrers anys, de la mateixa manera que ho ha fet en la resta de la ciutat. La població de nacionalitat estrangera que viu a la Barceloneta procedeix sobretot del Marroc (14,6% del total de persones amb nacionalitat estrangera) i Equador (8,6% del total de persones amb nacionalitat estrangera). Hi ha, també, un percentatge significatiu de persones amb nacionalitat italiana, pakistani, argentina, boliviana i colombiana.

Taula 3 Rànquing de nacionalitats de la població estrangera de la Barceloneta. 2006.

	Habitants amb nacionalitat estrangera	% sobre el total de població amb nacionalitat estrangera
Marroc	585	14,61%
Equador	345	8,61%
Itàlia	285	7,12%
Pakistan	284	7,09%
Argentina	201	5,02%
Bolivia	182	4,54%
Colòmbia	178	4,44%
Algèria	138	3,45%
França	135	3,37%
Regne Unit	127	3,17%
Perú	92	2,30%
Alemanya	88	2,20%
República Dominicana	81	2,02%
Uruguai	78	1,95%
Altres	1.206	30,11%
Total	4.005	100,00%

Font: Informe estadístic: "La població estrangera a Barcelona". Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

Respecte l'edat de la població estrangera que viu a la Barceloneta, la majoria té entre 30 i 64 anys. Si es distribueix la població d'aquest col·lectiu en grups d'edat quinquennals, comprovem que es tracta d'un col·lectiu jove, ja que els grups d'edat més nombrosos són els de 25 a 29 anys, de 30 a 34 i de 35 a 39.

Taula 4 Població estrangera de la Barceloneta per grans grups d'edat. 2005.

	% sobre el total de població estrangera		% sobre el total d'homes estrangers		% sobre el total de dones estrangeres	
	Total		Homes		Dones	
0-14 anys	420	11,0%	212	9,6%	208	12,9%
15-29 anys	1.288	33,8%	704	31,9%	584	36,3%
30-64 anys	2.035	53,3%	1.262	57,2%	773	48,1%
65 anys i més	72	1,9%	29	1,3%	43	2,7%
Total	3.815	100,0%	2.207	100,0%	1.608	100,0%

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

En canvi, **el nombre de persones estrangeres de 65 anys i més és força escàs actualment** (representen només l'1,9% de la població total de 65 anys i més). Amb tot, donat l'augment progressiu de població estrangera, és previsible que aquesta proporció augmenti els propers anys.

Si examinem els grups d'edat quinquennals de 65 anys en amunt, trobem que la presència de persones de nacionalitat estrangera, tot i ser petita, és més significativa en els grups d'edat de 65 a 69 anys i de 70 a 74 anys. El nombre de persones de nacionalitat estrangera majors de 74 anys és força escàs.

Taula 5 Població estrangera de la Barceloneta de 65 anys i més per grups d'edat quinquennals. 2005.

	Població amb nacionalitat estrangera	% sobre la població total de 65 anys i més	Homes amb nacionalitat estrangera	% sobre el total d'homes de 65 anys i més	Dones amb nacionalitat estrangera	% sobre el total de dones de 65 anys i més
65-69 anys	29	3,7%	12	3,4%	17	4,0%
70-74 anys	25	2,7%	13	3,4%	12	2,2%
75-79 anys	8	1,0%	0	0,0%	8	1,5%
80-84 anys	6	0,9%	3	1,5%	3	0,6%
85-89 anys	4	1,2%	1	1,2%	3	1,2%
90-94 anys	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
95 anys i més	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Total població estrangera de 65 anys i més	72	1,9%	29	2,1%	43	1,8%

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

1.3. Estructura d'edats de la població

Si analitzem la distribució de la població de la Barceloneta per grans grups d'edat trobem, com a fet rellevant, **l'elevat pes demogràfic del col·lectiu de persones de 65 anys en endavant.**

Gairebé una quarta part de la població de la Barceloneta té més de 64 anys. Aquesta proporció augmenta en el cas de les dones: un 30% de les dones que viuen a la Barceloneta tenen més de 64 anys. Mentre que, pel que fa als homes un 17% tenen 65 anys i més.

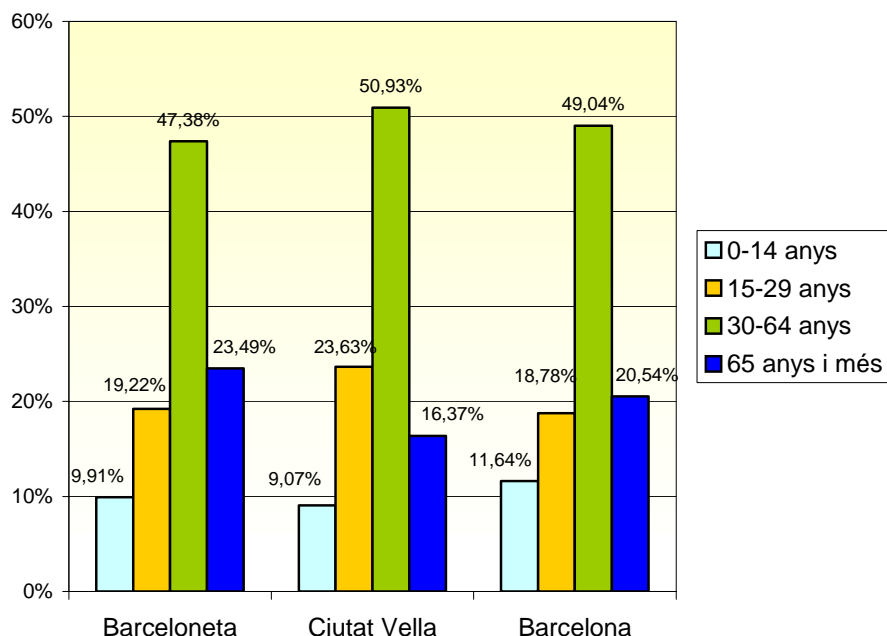
Taula 6 Distribució de la població de la Barceloneta per grans grups d'edat. 2005.

	Total	%	Homes	% homes	Dones	% dones
0-14 anys	1.575	9,91%	812	10,38%	763	9,46%
15-29 anys	3.054	19,22%	1.617	20,67%	1.437	17,81%
30-64 anys	7.530	47,38%	4.036	51,59%	3.494	43,30%
65 anys i més	3.733	23,49%	1.358	17,36%	2.375	29,43%
Total	15.892	100,00%	7.823	100,00%	8.069	100,00%

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

Si comparem aquestes dades amb la distribució poblacional per grups d'edat a Ciutat Vella i Barcelona, trobem que presenten distribucions similars. Amb tot, destaca que **a la Barceloneta el percentatge de població de 65 anys i més (23,49%) és sensiblement superior que a Ciutat Vella (16,37%) i Barcelona (20,54%).**

Gràfic 2 Distribució de la població a la Barceloneta, Ciutat Vella i Barcelona per grans grups d'edat, percentatges respecte el total de població de cada àmbit. 2005.

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

A la Barceloneta, en els darrers deu anys, l'evolució de la distribució de la població per grans grups d'edat ha tingut variacions poc significatives en números absoluts.

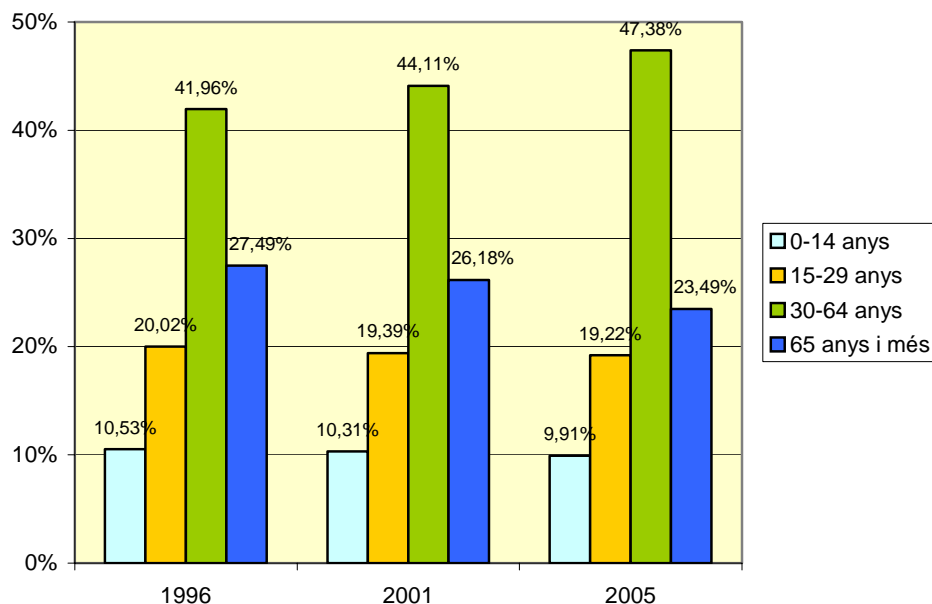
Taula 7 Distribució de la població de la Barceloneta per grans grups d'edat. 1996, 2001 i 2005.

	1996	2001	2005
Total	14.981	14.252	15.892
0-14 anys	1.577	1.470	1.575
15-29 anys	2.999	2.764	3.054
30-64 anys	6.286	6.287	7.530
65 anys i més	4.119	3.731	3.733

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

Tot i així, en termes relatius s'aprecien lleugeres variacions. El grup de població de 30 a 64 anys ha anat incrementant lleugerament el seu pes relatiu, mentre que el grup de persones majors de 64 anys, ha disminuït lleugerament.

Gràfic 3 Distribució de la població de la Barceloneta per grans grups d'edat, percentatge respecte el nombre total d'habitants. 1996, 2001 i 2005.

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

Amb tot, l'estructura poblacional de la Barceloneta es caracteritza per un **elevat pes demogràfic de les persones de 65 anys i més**, els quals representen gairebé a una quarta part de la població total.

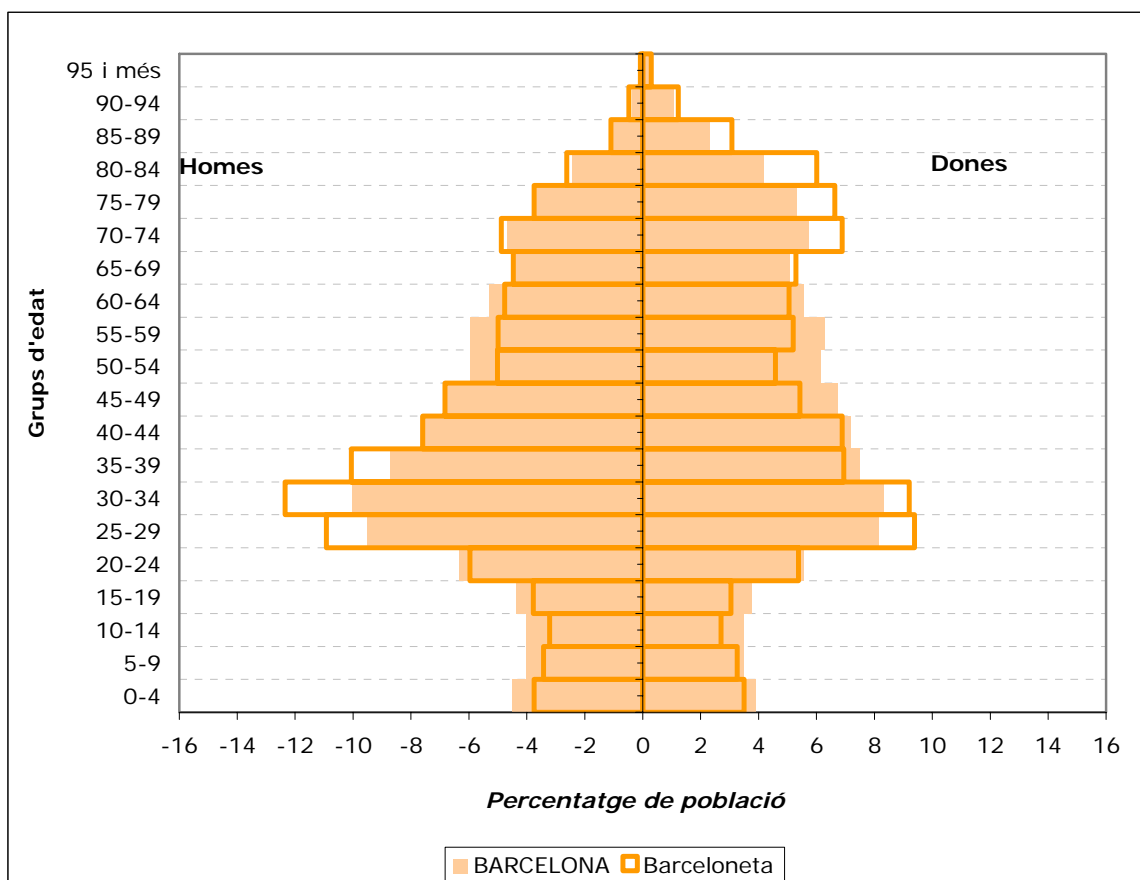
La següent taula i el gràfic que l'acompanya ens mostra la distribució percentual de la població a la Barceloneta i a la ciutat de Barcelona, segons intervals d'edat quinquennals.

Taula 8 Distribució de la població segons intervals d'edat quinquennals.
Barcelona ciutat i Barceloneta. 2005.

Interval d'edat	BARCELONA		BARCELONETA	
	% Homes	%Dones	% Homes	% Dones
0-4	4,49	3,89	3,75	3,49
5-9	4,03	3,47	3,43	3,26
10-14	4,02	3,47	3,21	2,70
15-19	4,37	3,76	3,78	3,05
20-24	6,33	5,57	5,97	5,38
25-29	9,53	8,15	10,92	9,38
30-34	10,03	8,31	12,35	9,21
35-39	8,70	7,48	10,06	6,94
40-44	7,68	7,17	7,59	6,89
45-49	6,86	6,75	6,83	5,43
50-54	5,96	6,16	5,01	4,59
55-59	5,96	6,29	4,99	5,19
60-64	5,30	5,56	4,77	5,06
65-69	4,50	5,06	4,46	5,29
70-74	4,66	5,74	4,88	6,89
75-79	3,71	5,30	3,75	6,63
80-84	2,43	4,17	2,62	6,01
85-89	1,00	2,31	1,10	3,09
90-94	0,37	1,06	0,47	1,23
95 i més	0,09	0,32	0,08	0,30
	100,00	100,00	100,00	100,00

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

Gràfic 4 Comparació de les estructures per edat de les poblacions de Barcelona i la Barceloneta. 2005

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

L'anàlisi de la piràmide de població ens permet comprovar que la població de la Barceloneta es mostra més envellida que la de la ciutat de Barcelona. La proporció de persones en els intervals d'edat més avançada és superior a la Barceloneta que a Barcelona, sobretot pel que fa a les dones de més de 69 anys. Per altra banda l'envelliment de la població a la Barceloneta també es veu reflectit en el fet que la renovació generacional es veu més compromesa, donat que la proporció de persones menors de 15 anys és inferior a la global per la ciutat de Barcelona.

Això es tradueix en un **índex d'envelliment força elevat**, més alt que a Ciutat Vella i a Barcelona, tal i com es pot comprovar a la següent taula. L'índex d'envelliment relaciona la proporció de població de 65 anys i més amb la proporció de població menor de 15 anys. A la Barceloneta, per cada 100 persones menors de 15 anys hi ha 237 persones de 65 anys i més.

Taula 9 Índex d'envelliment de la Barceloneta, Ciutat Vella i Barcelona. 2005.

	Barceloneta	Ciutat Vella	Barcelona
Índex d'envelliment	237,0	180,5	176,4

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

Una altra dada rellevant que, en gran mesura resulta de l'elevada proporció de gent gran de la Barceloneta, és la mitjana d'edat de la població del barri (45 anys), superior que la de Ciutat Vella i Barcelona (44 i 43 anys, respectivament).

Taula 10 Mitjana d'edat de la Barceloneta, Ciutat Vella i Barcelona. 2000.

	Barceloneta	Ciutat Vella	Barcelona
Mitjana d'edat (en anys)	45	44	43

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

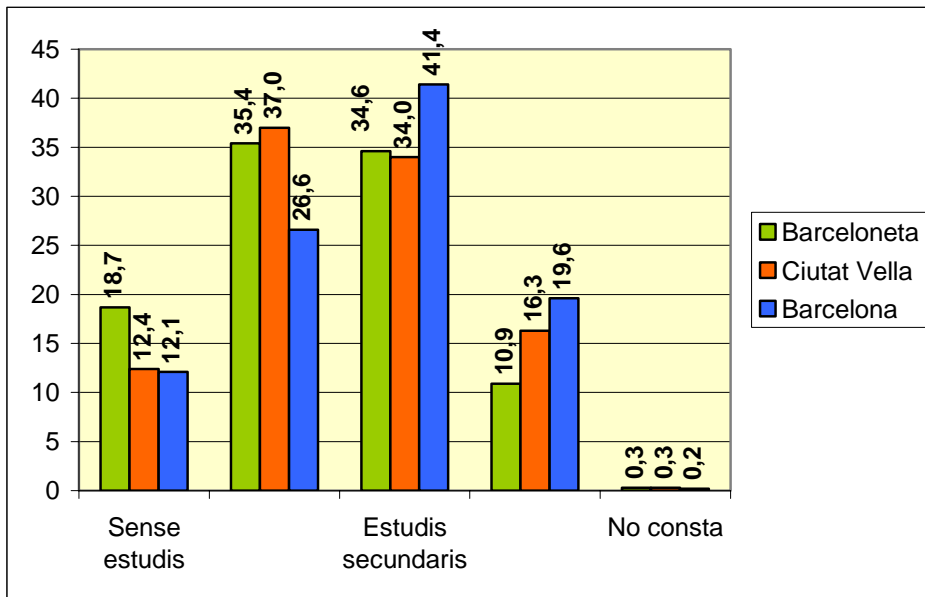
1.4. La gent gran de la Barceloneta. Característiques sociodemogràfiques.

En relació a les característiques sociodemogràfiques que identifiquen a la gent gran de la Barceloneta, podem destacar:

En relació al nivell d'instrucció, no disposem de dades específiques relatives al col·lectiu de gent gran. Per aquesta raó en relació a aquesta característica de la gent gran, ens basarem en les dades disponibles per a la població general. Segons aquestes dades el nivell d'instrucció de la població de la Barceloneta és un dels més baixos de la ciutat de

Barcelona. Tant en relació a les dades del districte com a les del conjunt de la ciutat, el percentatge de persones sense estudis és superior, mentre que el percentatge de persones amb estudis superiors és inferior.

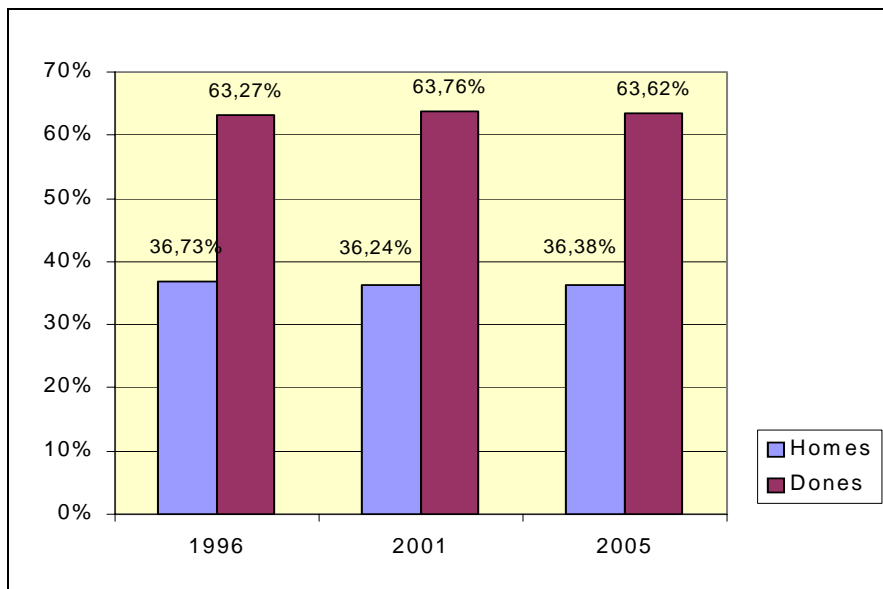
Gràfic 5 Titulació de la població de Barceloneta, Ciutat Vella i Barcelona. 2005

Nota: població classificada de 16 i més anys.
Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

A l'hora de descriure les característiques del col·lectiu de gent gran de la Barceloneta, una de les dades més rellevants és la seva **feminització** provocada per la **major presència de dones que d'homes**. L'any 2005 un 63,6% dels majors de 64 anys eren dones, mentre que els homes no arribaven a suposar un 37% del total de persones majors de 64 anys. Aquesta distribució, que és similar a la registrada en el districte de Ciutat Vella i en el conjunt de la ciutat de Barcelona, s'ha mantingut constant al llarg dels darrers deu anys, tal i com es desprèn del gràfic següent.

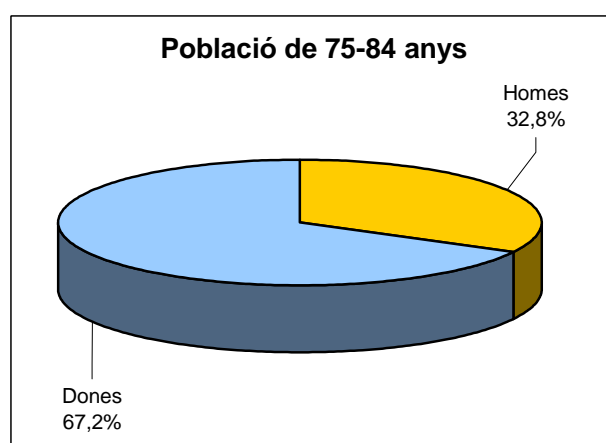
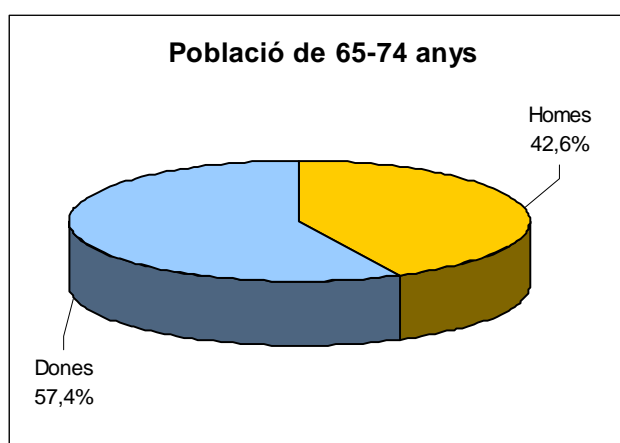
Gràfic 6 Distribució de la gent gran de la Barceloneta segons el sexe. 1996, 2001 i 2005.

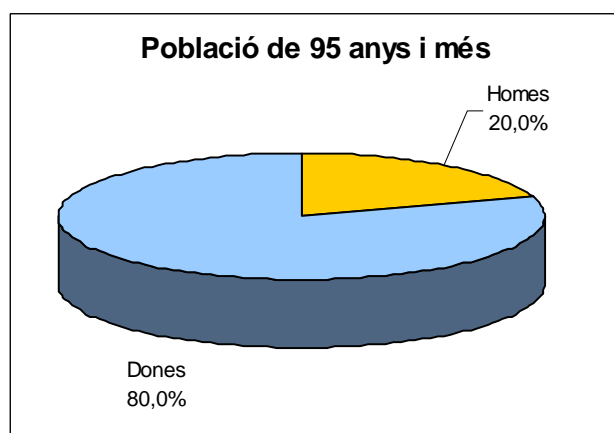
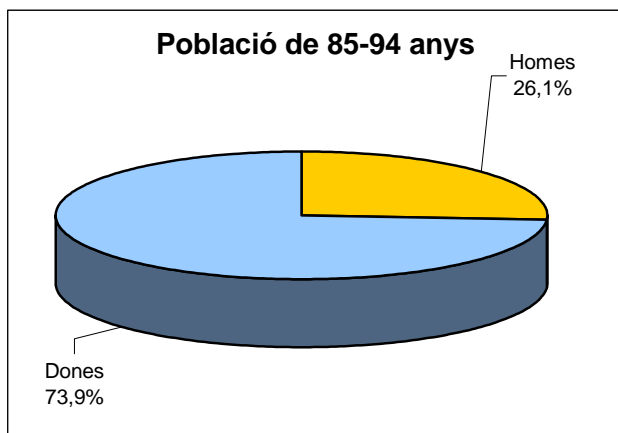

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

La feminització del col·lectiu de gent gran augmenta a mida que ho fa l'edat. Com podem observar en els següents gràfics comprovem que a mida que augmenta l'edat de la població el nombre de dones és major.

Gràfic 7 Distribució de la gent gran de la Barceloneta segons el sexe per grups d'edat quinquennals

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

Un altre indicador que descriu el perfil del col·lectiu de gent gran és **l'índex de sobreenvelliment**. Aquest índex ens indica quin és la proporció de persones de 75 anys i més, respecte el total de persones de 65 anys i més, és a dir que reflecteix quin és el grau d'envelliment del col·lectiu. En el cas de la Barceloneta, trobem que **un 54% de la població de 65 anys i més, té més de 74 anys**. El valor és similar a l'índex de sobreenvelliment de Ciutat Vella i superior que el que es dona a la ciutat de Barcelona.

Taula 11 Índex de sobreenvelliment a la Barceloneta, Ciutat Vella i Barcelona. 2005.

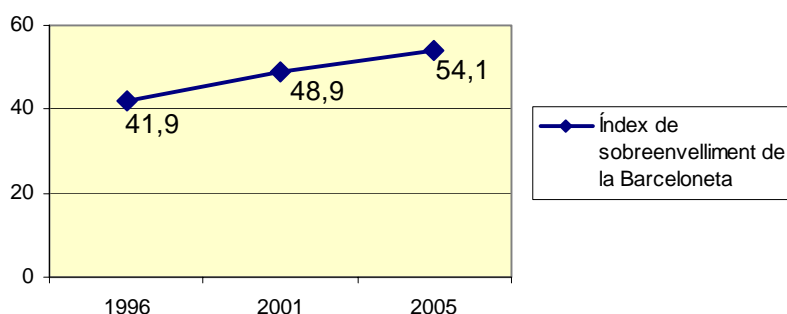
	Barceloneta	Ciutat Vella	Barcelona
Índex de sobreenvelliment	54,1	54,3	51,2

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

L'índex de sobreenvelliment de la Barceloneta ha anat augmentant al llarg de la darrera dècada, tal com indica el gràfic següent, de manera que a mida que passa el temps tenim un col·lectiu de gent gran en el que predominen les persones de més avançada edat.

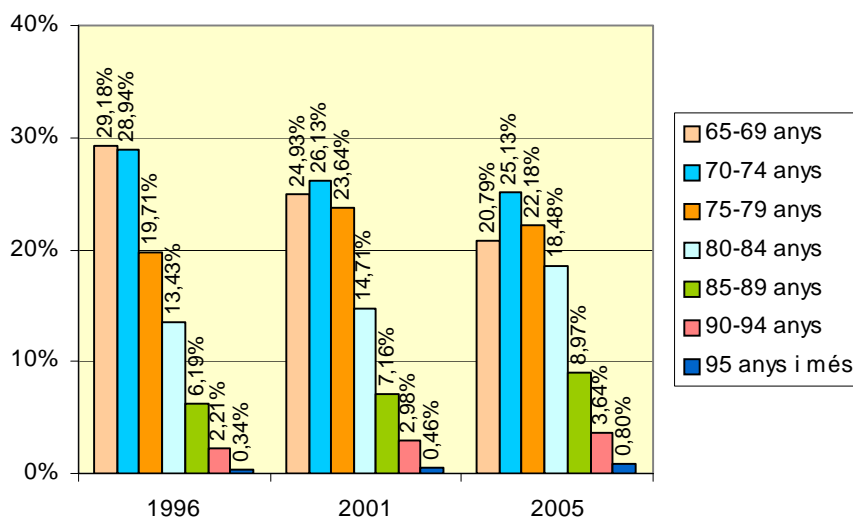
Gràfic 8 Evolució de l'índex de sobreenvelliment de la Barceloneta.

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

El següent gràfic mostra l'evolució de la distribució de la gent gran de la Barceloneta per grups d'edat quinquennals des de 1996. S'aprecia un increment gradual del percentatge de persones d'edat més avançada (de 75 anys en endavant) respecte els grups més joves (65-69 anys i 70-74 anys), corroborant el sobreenvelliment progressiu de la població.

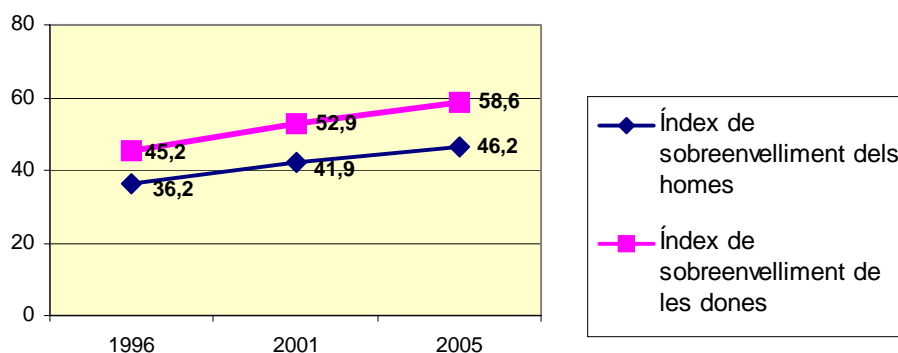
Gràfic 9 Distribució de la gent gran de la Barceloneta per grups d'edat quinquennals. 1996, 2001 i 2005.

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

El sobreenvelliment és major en el cas de les dones, tal i com es pot veure en el següent gràfic. Amb tot, en homes i dones, el sobreenvelliment ha anat creixent progressivament i de manera similar en els darrers anys.

Gràfic 10 Índex de sobreenvelliment segons el sexe a la Barceloneta. 1996, 2001 i 2005.

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

1.5. Nuclis de convivència

Pel que fa a les característiques dels nuclis de convivència de la Barceloneta, el tret més rellevant és la gran quantitat de llars unipersonals. Del total de llars, un 37,7% estan ocupades per una sola persona. També és força elevada la quantitat de llars on conviuen dues persones, gairebé un 30%.

Taula 12 Llars de la Barceloneta segons el nombre de persones que hi conviuen. 2005.

	Nombre de llars	% sobre el total de llars
1 persona	2.631	37,7%
2 persones	2.074	29,8%
3 persones	1.130	16,2%
4 persones	680	9,8%
5 persones	218	3,1%
6 persones	97	1,4%
7 persones	60	0,9%
8 i més persones	80	1,1%
Total	6.970	100,0%

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

En examinar la proporció de població que viu sola a la Barceloneta, trobem que un 16,4% de la població del barri viu sola. Aquest percentatge és superior al que es dona a Ciutat Vella (13,3%) i a Barcelona (11,3%), tal i com s'observa a la següent taula.

Taula 13 Població que viu sola a la Barceloneta, Ciutat Vella i Barcelona. 2005.

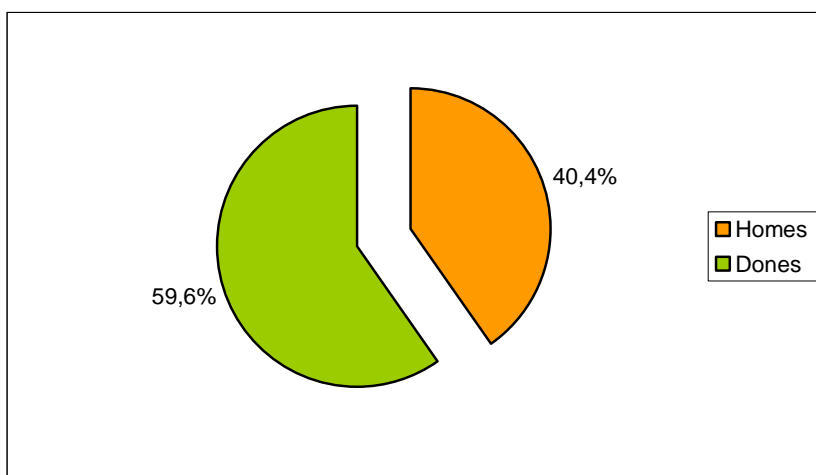
	Població que viu sola	% sobre el total de població
Barceloneta	2.600	16,4%
Ciutat Vella	15.492	13,3%
Barcelona	181.677	11,3%

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

1.5.1 Característiques de la població que viu sola.

Pel que fa a les característiques de la població de la Barceloneta que viu sola, un dels trets més rellevants és que el 59,6% són dones, front un 40,4% d'homes.

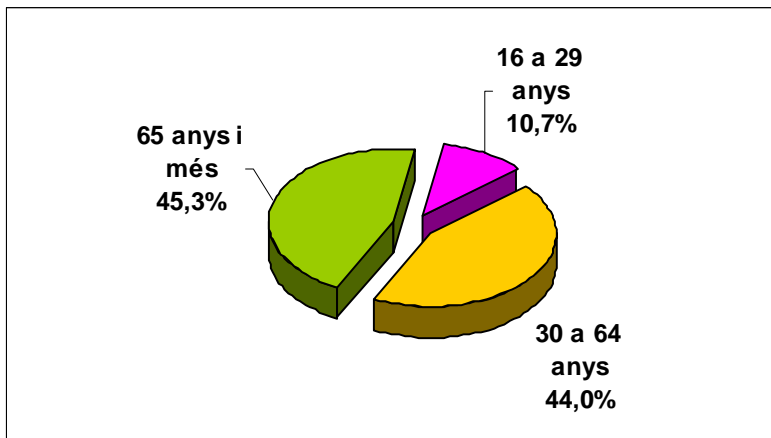
Gràfic 11 Població que viu sola a la Barceloneta segons el sexe. 2005.

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

Pel que fa a l'edat, gairebé la meitat de les persones que viuen soles (45,2%) a la Barceloneta tenen 65 anys o més...

Gràfic 12 Població de 16 anys i més que viu sola a la Barceloneta en funció del grup d'edat. Any 2005.

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

... i, d'aquestes, la gran majoria - prop d'un 80% - són dones, tal i com es desprèn de la següent taula.

Taula 14 Distribució de la gent gran que viu sola a la Barceloneta per grups d'edat quinquennals. 2005.

	% sobre el total		% d'homes que viuen sols respecte el total		% de dones que viuen soles respecte el total	
	Població que viu sola	de població del grup d'edat	Homes que viuen sols	del grup d'edat	Dones que viuen soles	del grup d'edat
65-69 anys	156	20,1%	55	35,3%	101	64,7%
70-74 anys	242	25,8%	58	24,0%	184	76,0%
75-79 anys	284	34,3%	57	20,1%	227	79,9%
80-84 anys	280	40,6%	37	13,2%	243	86,8%
85-89 anys	140	41,8%	18	12,9%	122	87,1%
90-94 anys	61	44,9%	12	19,7%	49	80,3%
95 anys i més	13	43,3%	2	15,4%	11	84,6%
Total	1.176	31,5%	239	20,3%¹	937	79,7%²

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

¹ Proporción d'homes de més de 64 anys que viuen sols respecte el total de persones de més de 64 anys que viuen soles.

² Proporción de dones de més de 64 anys que viuen soles respecte el total de persones de més de 64 anys que viuen soles.

A la Barceloneta, trobem que l'any 2005 un 31,5% de la població de 65 anys i més vivia sola. Aquesta dada és el que s'anomena **índex de solitud de 65 anys i més**. L'índex de solitud del barri de la Barceloneta és similar al que es dona a Ciutat Vella (31,8) i superior al de Barcelona (24,5).

A mida que augmenta l'edat, l'índex de solitud augmenta. Així, si calculem l'índex de solitud per les persones de 75 anys en endavant, trobem que un 38,5% de les persones d'aquesta franja d'edat viu sola. Dins de les persones majors de 74 anys, són principalment les dones les que pateixen aquesta situació, ja que gairebé la meitat (46,8%) de les dones amb més de 74 anys viuen soles.

2. Característiques de l'habitatge

La Barceloneta és el barri més jove del districte de Ciutat Vella. Creat a partir del segle XVIII sobre un terrenys guanyats al mar, el barri s'estén en una llenca d'un quilòmetre i mig quadrat, aproximadament, separada de la resta de la ciutat. Durant el segle XX, la Barceloneta industrial i portuària es va anar configurant com un barri eminentment residencial i amb una activitat econòmica amb una forta tendència a la terciarització, afavorida per la situació geogràfica del barri, arran de mar.

La majoria dels habitatges que hi ha a la Barceloneta són habitatges familiars principals (70,48%). Destaca, però que prop d'un 23% dels habitatges del barri estan desocupats.

Taula 15 Tipologia dels habitatges de la Barceloneta. 2001.

	Número d'habitatges	% sobre el total d'habitatges
Habitatges familiars	8.932	99,94%
Principals	6.299	70,48%
No principals	2.633	29,46%
Secundaris	498	5,57%
Vacants	2.044	22,87%
Altres tipus	91	1,02%
Establiments col·lectius	5	0,06%
Total habitatges	8.937	

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

Un dels trets més rellevants dels habitatges de la Barceloneta és la seva antiguitat, ja que, segons dades de 1991, més del 60% van ser construïts abans de 1939.

Taula 16 Data de construcció dels habitatges de la Barceloneta. 1991.

Any de construcció	Número d'habitatges	% sobre el total d'habitatges
Fins 1939	5.172	63,6%
1940-60	1.491	18,3%
1961-70	610	7,5%
1971-80	164	2,0%
1981-86	14	0,2%
1986-91	294	3,6%
No consta	387	4,8%
Total	8.132	100,0%

Nota: En aquesta taula s'han comptabilitzat els habitatges principals, els secundaris i els desocupats.

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

Segons dades de 2001, a més de ser molt antics, gairebé la meitat dels habitatges del barri (47,2%) presenten, en major o menor mesura, problemes de manteniment i conservació. Aquesta proporció és molt superior a la que es dona a Barcelona, on només el 15% dels habitatges presenta problemes de conservació.

Taula 17 Estat de conservació dels habitatges de la Barceloneta. 2001.

	Número d'habitatges	% sobre el total d'habitatges
Ruïnós	135	2,1%
En mal estat	595	9,4%
Amb alguna deficiència	2.251	35,7%
En bon estat	3.311	52,6%
No és aplicable	7	0,1%
Total	6.299	100,0%

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

Segons es desprèn de l'estudi *Condicions de Vida de la Gent Gran*, elaborat per l'Associació Barceloneta Alerta l'any 2005, molts habitatges del barri presenten deficiències

en les instal·lacions, la conservació i manteniment dels edificis, que es concreten en diversos problemes específics que afecten especialment a la gent gran, com poden ser: finestres amb vidres trencats, manca d'aigua calenta, manca de dutxes, manca de llum a escales i passadissos, manca de baranes, esglaons en mal estat, escales estretes, manca d'ascensors, etc. Tenint en compte que molta gent gran viu sola, aquests problemes s'accentuen.

Aquest estudi sobre les condicions de vida de la gent gran de la Barceloneta també aporta dades sobre algunes característiques dels habitatges de la gent gran, com ara **l'accessibilitat**. En aquest sentit, un 80% dels enquestats arran d'aquest estudi vivia en un edifici sense ascensor. Quant a la ubicació de l'habitatge, només un 13% de les persones enquestades vivien en una planta baixa. La resta havien de pujar escales per accedir al seu habitatge. Tenint en compte que la gran majoria dels edificis no té ascensor, gran part de la gent gran es pot trobar amb problemes d'accessibilitat al seu domicili.

Pel que fa a l'equipament dels habitatges, l'estudi aporta els següents resultats:

- 1 Aigua calenta: la majoria de la gent gran enquestada disposava d'aigua calenta (80%), tot i que és significatiu el 12% que no en disposa.
- 2 Bany: la majoria dels enquestats disposava de dutxa (70%) front els que tenien banyera (27%). D'altra banda, cal assenyalar que un 27% dels entrevistats afirmava que no tenia possibilitat de dutxar-se i es veien obligats a "rentar-se per parts".
- 3 Electrodomèstics: gairebé tots els entrevistats tenia nevera (98%); l'11% no disposava de rentadora; només un 11% afirmava tenir aire condicionat; el 94% disposava de telèfon, front un 6% que no en tenia.

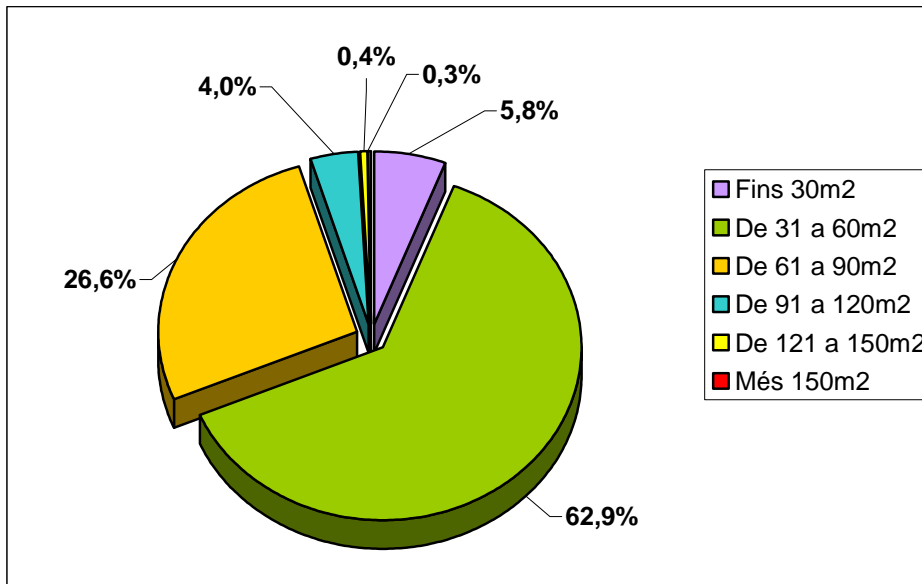
Un altre dels trets més rellevants dels habitatges de la Barceloneta és la seva reduïda dimensió, sobretot a causa de l'extensió al llarg dels anys del fenomen de la subdivisió que va donar lloc als anomenats quarts de casa. Segons dades de l'Observatori Veïnal de la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona, la superfície mitjana dels habitatges del

barri (48,2 m²) és molt inferior a la mitjana del districte (68 m²), i esdevé una de les més minses de la ciutat. L'any 2001, el 70% dels habitatges tenia menys de 60m².

La reduïda dimensió dels habitatges pot ser un problema per a persones amb dificultats de mobilitat, entre els quals hi ha molta gent gran. Cal afegir, a més, els problemes d'accessibilitat que presenten la majoria dels edificis del barri (manca d'ascensors, escales estretes, manca d'il·luminació, etc.).

Gràfic 13 Característiques dels habitatges familiars principals de la Barceloneta, segons la seva superfície. 2001.

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

Pel que fa al tipus d'edificis d'habitatges, la majoria són edificis amb més d'un habitatge i sense locals (64,4%). Un 33% són edificis d'habitatges amb locals a les plantes baixes. Només un 2,3% són edificis amb un sol habitatge.

Taula 18 Característiques dels habitatges familiars principals de la Barceloneta segons el tipus d'edifici on estan situats. 2001.

	Número d'habitatges	% sobre el total
Només habitatge familiar	4.201	66,7%
1 habitatge	146	2,3%
2 o més habitatges	4.055	64,4%
Habitatges familiars amb locals	2.080	33,0%
Hotels, albergs, pensions	11	0,2%
Convents, casernes, presons	-	0,0%
Internats, acadèmies militars	-	0,0%
Hospitals	-	0,0%
Locals amb habitatges	7	0,1%
Total	6.299	100,00%

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

Pel que fa al règim de tinença dels habitatges, l'any 2001, la meitat dels habitatges era de lloguer i l'altra meitat de propietat. D'aquests últims, en la majoria dels casos la compra de l'habitatge estava totalment pagada (66% dels habitatges de propietat), mentre que un percentatge significatiu (30%) tenia pagaments pendents.

Taula 19 Característiques dels habitatges familiars de la Barceloneta segons el règim de tinença. 2001.

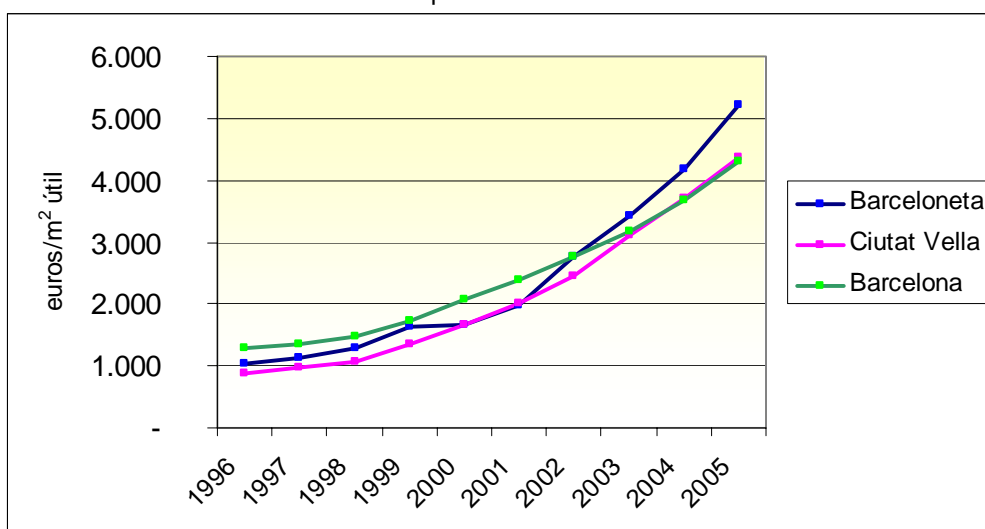
	Número d'habitatges	% sobre el total d'habitatges
Propietat	2.945	46,7%
compra totalment pagada	1.944	30,9%
compra, amb pagaments pendents	886	14,1%
herència o donació	115	1,8%
De lloguer	3.194	50,7%
Cedida gratis o a baix preu	38	0,6%
Altra forma	122	1,9%
Total	6.299	

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

L'estudi sobre les *Condicions de Vida de la Gent Gran de la Barceloneta*, esmentat anteriorment, conté dades relatives al règim de propietat dels habitatges de la gent gran. Són dades similars a les que aporta el Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona sobre el conjunt dels habitatges. Així, d'acord a aquest estudi, un 46% de la gent gran viu en habitatges de lloguer, un 45% és propietària del seu habitatge i un 4% té un habitatge de propietat amb pagaments pendents.

Pel que fa als preus dels habitatges de la Barceloneta, el següent gràfic mostra l'evolució dels preus dels habitatges de segona mà a la Barceloneta, Ciutat Vella i Barcelona. Tal i com s'aprecia al gràfic, el preu del m² a la Barceloneta és superior als preus del m² de Ciutat Vella i Barcelona. S'aprecia, a més, el creixement continu dels preus al llarg dels darrers deu anys, que s'ha accentuat a partir de l'any 2000.

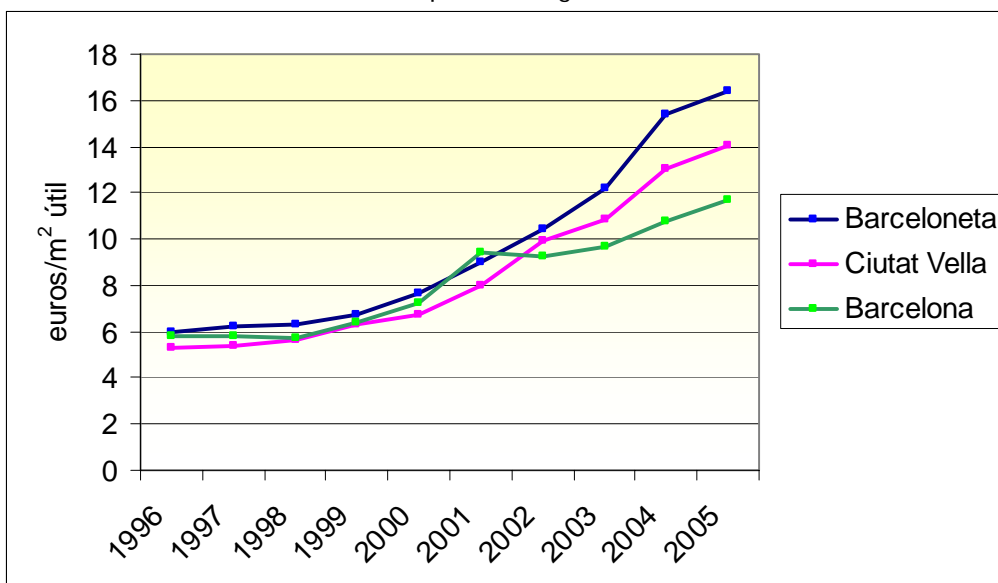
Gràfic 14 Preus d'oferta dels habitatges de segona mà de la Barceloneta, Ciutat Vella i Barcelona. Estimació del preu de venda. 1996-2005.

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

Els preus dels habitatges de lloguer han patit una evolució similar als preus dels habitatges de segona mà. Així, a llarg dels darrers deu anys, els preus dels lloguers han experimentat un creixement continu i accelerat. Els preus dels lloguers a la Barceloneta també són superiors als preus dels lloguers de Ciutat Vella i Barcelona.

Gràfic 15 Preus de l'oferta dels habitatges de segona mà de la Barceloneta, Ciutat Vella i Barcelona. Estimació del preu del lloguer mensual.

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

Tot i que la majoria de la gent gran de la Barceloneta, o bé és propietària del seu habitatge o bé paga un lloguer de renda antiga (segons dades de l'estudi *Condicions de Vida de la Gent Gran de la Barceloneta*), en cas que volguessin canviar d'habitatge perquè l'actual està en males condicions (d'accessibilitat, de conservació, etc.), es trobarien amb un mercat immobiliari amb uns preus molt elevats, tant pel que fa als habitatges de compra, com pel que fa als de lloguer.

3. Condicions econòmiques

El barri de la Barceloneta és un dels barris de Barcelona en el que es fa patent una major desigualtat social respecte el conjunt de la ciutat. En aquest sentit l'Índex Sintètic de Desigualtat Social (ISDS), elaborat pel Sector de Serveis Personals de l'Ajuntament de Barcelona, ens mostra que en el període 1991-2001 la zona estadística de la Barceloneta ocupa el tercer lloc per la cua.

Tal com apareix a la pàgina web del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona l'ISDS és un instrument que ens permet aproximar-nos al coneixement de la desigual presència i distribució espacial a la ciutat de Barcelona de fenòmens que no poden ser observats ni quantificats de forma directa, com ara la qualitat de vida o la desigualtat social. Per a la construcció de l'Índex Sintètic de Desigualtat Social se seleccionen 4 indicadors: Taxa d'atur; Taxa de població amb titulació superior; Taxa de població amb instrucció insuficient; Esperança de vida.

La mitjana de l'ISDS per a la ciutat de Barcelona en el període 1991-2001 és de 747,7 punts. La zona estadística amb menor puntuació de mitjana en el període és Montjuïc amb 651 punts. La zona estadística amb major puntuació és Pedralbes amb 820 punts de mitjana. La Barceloneta té una puntuació mitjana de 671 punts, el que la situa en el tercer lloc per la cua.

En relació a les condicions econòmiques de la gent gran que viu al barri disposem de dues fonts de dades:

- Per una banda, l'estudi *Condicions de Vida de la Gent Gran de la Barceloneta* ens indica que el tipus d'ingrés majoritari entre la gent gran, són les pensions contributives (49% de les persones entrevistades en l'estudi), seguides per les pensions de viudetat (36% de les persones entrevistades) i les pensions no contributives (7% de les persones entrevistades). També segons dades del mateix estudi, gairebé un 40% de les persones entrevistades rep menys de 450 euros mensuals, un 40% rep entre 450 i

900 euros i un 6% més de 900 euros. Hi ha, però diferències significatives entre els ingressos d'homes i dones. En el cas de les dones, la majoria de les entrevistades (54%) rep menys de 450 euros, mentre que un 40% rep entre 450 i 900 euros i només un 4% rep més de 900 euros mensuals. Entre els homes, la majoria dels entrevistats (60%) reben entre 450 i 900 euros al mes, un 30% cobren menys de 450 euros i un 11% més de 900.

- Aquestes dades es veuen ratificades per les obtingudes mitjançant l'informe *Barceloneta. Indicadors socio-demogràfics* elaborat pel Departament de Serveis Personals de l'Ajuntament de Barcelona. Aquest informe proporciona informació relativa a la base de dades de la Targeta Rosa, d'on s'extreu que l'any 2003 gairebé el 45% de les persones majors de 62 anys de la Barceloneta tenia uns ingressos inferiors al salari mínim interprofessional (SMI), que llavors era de 451,20€.

Taula 20 Nivell d'ingressos de la població de la Barceloneta de 62 anys i més inclosa a la base de dades de la Targeta Rosa. 2003.

	Persones de 62 anys i més amb ingressos inferiors al SMI	% sobre el total de població de 62 anys i més	Persones de 62 anys i més amb ingressos compresos entre 1 i 2 vegades el SMI	% sobre el total de població de 62 anys i més
Barceloneta	1.856	44,6%	1.162	27,9%
Ciutat Vella	10.060	42,3%	5.797	24,4%
Barcelona	126.627	31,7%	105.118	26,9%

Font: informe *Barceloneta. Indicadors socio-demogràfics* elaborat pel Departament de Serveis Personals de l'Ajuntament de Barcelona.

D'altra banda, cal destacar, que a la Barceloneta la proporció de persones que reben una pensió o subsidi per discapacitat no contributiva és força més elevada que a Barcelona, tal com indica la següent taula.

Taula 21 Pensions no contributives de la Seguretat Social. 2005.

	LISMI (per cada mil habitants)	Taxa de PNC per cada mil habitants	Taxa de PNC de jubilació per cada mil habitants de 65 i més anys
Barceloneta	1,22	21,7	33,4
Ciutat Vella	0,57	25,3	58,0
Barcelona	0,44	11,0	26,0

LISMI: Ley de Integración Social de los Minusválidos, que contempla tres tipus de subsidis no contributius per a persones discapacitades, ja sigui per garantir uns ingressos mínims, per a persones que necessiten l'ajuda d'una altra persona en la seva vida diària o per a persones amb necessitats específiques de transport adaptat.

PNC: Pensió no contributiva.

Font: informe *Barceloneta. Indicadors socio-demogràfics* elaborat pel Departament de Serveis Personals de l'Ajuntament de Barcelona.

A la Barceloneta hi ha, doncs, una proporció significativa de gent gran que disposa d'uns nivells d'ingressos baixos, al voltant dels 450 euros al mes. Segons les dades recollides, podríem estimar que entre el 40% i el 50% de la gent gran del barri es troba en aquesta situació.

Aquesta situació de baix poder adquisitiu no afecta exclusivament a la gent gran, tot i que aquest col·lectiu pugui patir en major mesura les seves conseqüències, per les seves condicions de vida. Si examinem l'índex que mesura la capacitat econòmica de les famílies de la Barceloneta (ICEF) i ho comparem amb la resta de Barcelona, comprovem que, a la Barceloneta, l'índex de capacitat econòmica familiar estava els anys 1988, 1991 i 1996 per sota que a Ciutat Vella i molt per sota que a Barcelona. Tot i que la capacitat econòmica familiar es va incrementar al llarg del període, sempre està per sota de la mitjana de Ciutat Vella i Barcelona.

Taula 22 Índex de capacitat econòmica familiar (ICEF). 1988, 1991 i 1996.

	ICEF centrat			ICEF no centrat		
	1988	1991	1996	1988	1991	1996
Barceloneta	58,0	62,4	63,5	58,0	80,7	95,0
Ciutat Vella	62,7	65,5	65,4	62,7	84,7	97,9
Barcelona	100,0	100,0	100,0	100,0	129,3	149,6

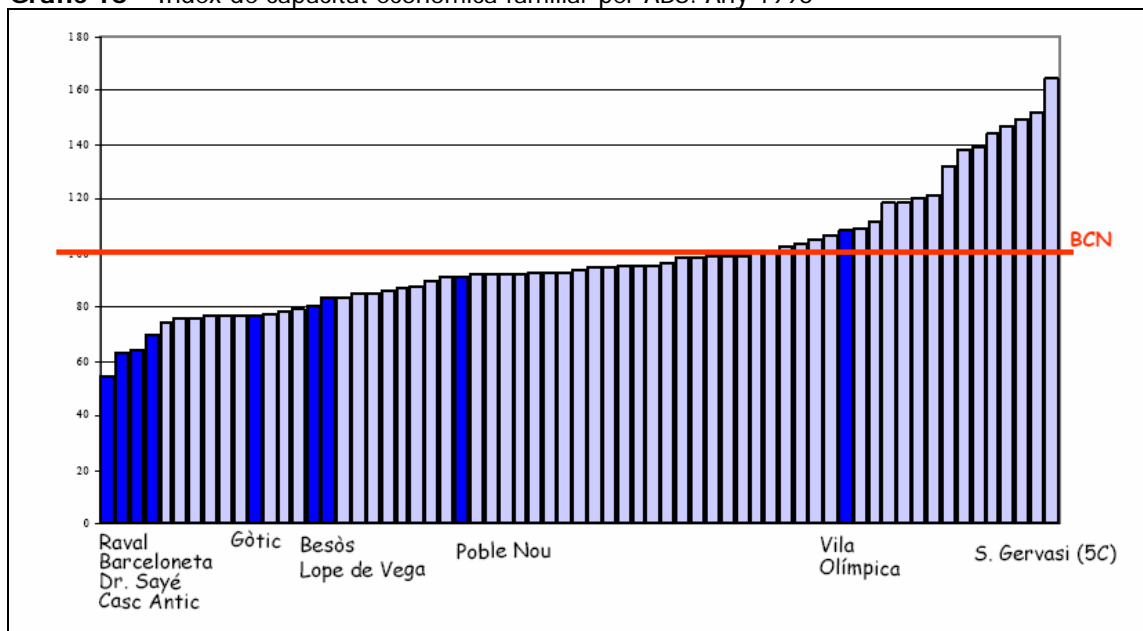
ICEF centrat: s'obté de fer la mitjana de Barcelona = 100 per a cada any. Això permet comparar l'evolució relativa d'una zona respecte de la mitjana de tota la ciutat, constant i igual a 100 cada any.

ICEF no centrat: permet tenir una estimació de l'evolució de la capacitat econòmica a Barcelona durant el període analitzat.

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

De la mateixa manera, el següent gràfic, realitzat amb les dades de l'ICEF del 1996 per a totes les àrees bàsiques de salut de Barcelona, ens mostra que la Barceloneta ocupava el penúltim lloc en la relació total, superant tant sols al Raval.

Gràfic 16 Índex de capacitat econòmica familiar per ABS. Any 1996

Font: Dades de l'Institut Municipal d'Assistència Sanitària (IMAS). Anàlisi Àrea d'influència IMAS. Any 2000

4. Condicions de salut

L'Enquesta de Salut de Barcelona (ESB) de l'any 2000, és una font d'informació sobre les condicions de salut de la gent gran. Tot i que els resultats són per al conjunt de la ciutat, ens poden servir d'indicador de la realitat de la gent gran del barri.

Segons els resultats de l'ESB, les persones majors de 65 anys manifestaven una pitjor percepció respecte el propi estat de salut que la resta de grups d'edat. Entre els majors de 65 anys, aquesta percepció era més acusada entre les dones que entre els homes.

El percentatge de població de més de 65 anys amb limitacions per realitzar una activitat o més a la vida diària és superior, al conjunt de la ciutat, en les dones que entre els homes. A més en el Districte de Ciutat Vella aquest percentatge era superior al recollit pel conjunt de Barcelona.

Taula 23 Percentatge de població de més de 65 anys amb limitacions per a realitzar una activitat o més a la vida.

	Ciutat Vella	Barcelona
Homes	36,3	24,0
Dones	45,9	42,3

Font: Dades de l'Enquesta de Salut de Barcelona. Any 2000.

Per altra banda, les desigualtats en aspectes com el nivell d'instrucció, l'ocupació, el nivell de renda, els hàbits i les condicions de vida es reflecteixen en un indicador bàsic de caràcter sociosanitari com és l'esperança de vida.

Aquest indicador és inferior a la Barceloneta al registrat per al Districte de Ciutat Vella, i sobretot al registrat a la ciutat de Barcelona. Aquest, és un indicador que es veu afectat per les condicions de vida dels individus, i el seu descens ens mostra l'existència de cert deteriorament de les mateixes entre una part de la gent gran de la Barceloneta.

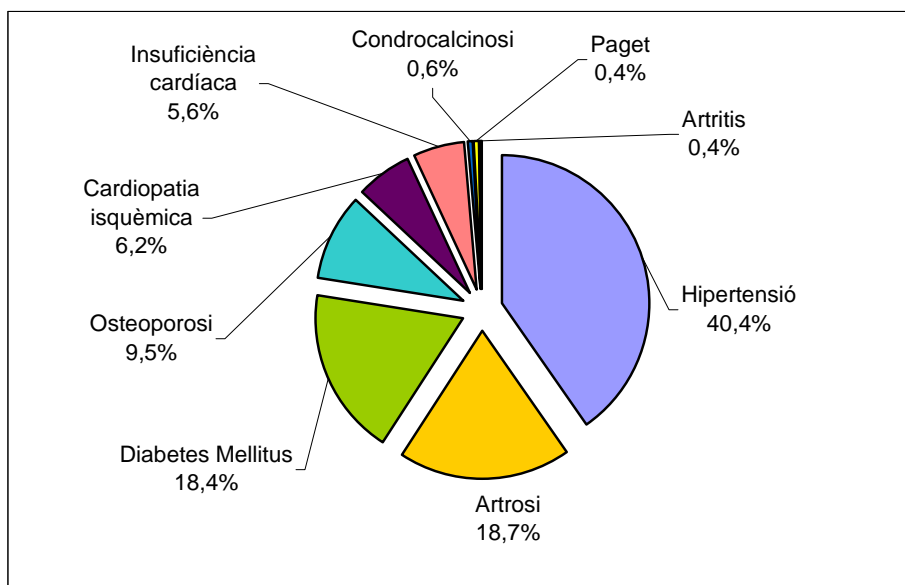
Taula 24 Esperança de vida en néixer de la Barceloneta, Ciutat Vella i Barcelona.1995-1999.

	Barceloneta	Ciutat Vella	Barcelona
Esperança de vida	72,4	73,2	78,5
Homes	66,8	68,0	74,5
Dones	78,5	79,0	82,2

Font: Dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

Els problemes de la salut és una de les principals qüestions que ha d'afrontar la gent gran. Segons dades facilitades pel CAP Barceloneta les patologies de la gent gran atesa en el centre han estat les següents:

Gràfic 17 Patologies més comunes entre la gent gran atesa al CAP Barceloneta.

Font: CAP Barceloneta, Febrer 2006.

5. Teixit associatiu i gent gran

A la Barceloneta hi ha un gran nombre d'entitats socials i de voluntariat que desenvolupen tasques d'atenció i suport a la gent gran. Moltes d'aquestes entitats s'agrupen a l'Associació Barceloneta Alerta (ABA), un projecte associatiu orientat a millorar les condicions de vida de la gent gran del barri i que ha impulsat, entre d'altres, el Pla integral de la gent gran de la Barceloneta.

Les associacions que integren l'Associació Barceloneta Alerta són:

- Arxiu Popular de la Barceloneta. És un centre de documentació escrita i, sobretot, gràfica sobre el barri. L'Arxiu és una iniciativa particular promoguda per un veí del barri que coneix i participa activament en la vida comunitària del barri. Els seus coneixements de la realitat del barri i de les persones que hi viuen, són de gran valor per ABA.
- Diari de la Barceloneta. El Diari de la Barceloneta és un mitjà de comunicació independent i gratuït que informa sobre el barri, té una periodicitat mensual i un tiratge de 5.000 exemplars. El diari col·labora activament amb ABA difonent totes les activitats que desenvolupa l'entitat i tot allò relacionat amb el Pla integral de la gent gran de la Barceloneta.
- Càritas Diocesana. Entitat d'acció caritativa i social sota els auspicis de l'església catòlica. Hi ha un representant de Càritas participant en la Comissió de Seguiment del Pla Integral i acudeix a les reunions d'ABA. En ocasions des de l'Oficina d'Atenció a la Gent Gran s'han posat en contacte amb Càritas per comentar alguns casos, per tal de coordinar les actuacions.
- Escola Sant Joan Baptista (auspiciada per la companyia religiosa de les Filles de la Caritat).
- Obra Social Santa Lluïsa de Marillac, auspiciada per la companyia Filles de la Caritat de Sant Vicenç de Paül. Actualment hi ha dues persones de l'Obra Social Santa Lluïsa de Marillac col·laborant amb ABA, com a voluntàries de companyia.
- Església Evangèlica Baptista. Es tracta d'una entitat religiosa molt implicada en les

tasques de suport a la gent gran, centrant el seu treball, sobretot, en el voluntariat de companyia.

- Parròquia Sant Miquel del Port. La parròquia va ser la seu inicial d'ABA, però des de l'obertura, a mitjans de 2005, de l'Oficina, la relació amb la parròquia ha disminuït.
- Projecte Sostre.
- Federació de Festes Majors de la Barceloneta.
- Geganters, Grallers i Bestiari de la Barceloneta.
- Comissió Festa Major del carrer Pescadors.
- Diables de la Barceloneta.
- Club de Futbol Barceloneta.
- Club Natació Atlètic Barceloneta. En elaboració un projecte de suport a les activitats esportives de la gent gran, que consisteix en facilitar el trasllat de les persones a les instal·lacions del Club mitjançant l'assistència d'un voluntari.
- Gent d'Esquerres de la Barceloneta. Té un representant a ABA.
- Plataforma en Defensa de la Barceloneta "Ciutadans pel Canvi". Es tracta d'una entitat de caire cívic i polític que té un representant a ABA.
- Selectiu de Cantaires de la Barceloneta.
- Taller Escola Barceloneta. Iniciativa orientada a millorar la qualitat de vida dels joves i adults amb discapacitats intel·lectuals i de les seves famílies.
- Associació de Comerciants i Industrials de la Barceloneta (ACIB). Actualment, des d'ABA s'està elaborant un projecte per implicar ACIB en la posada en marxa d'un abonament de descompte en comerços per a gent gran. També s'estan fent gestions per què ACIB col·labori en el projecte de menjador social.

L'entitat ABA compta també amb el suport d'una vintena de veïns i veïnes a títol individual que realitzen tasques de voluntariat duent a terme una gran activitat. Participen com a voluntaris de companyia, realitzant tràmits i gestions quotidianes i portant a terme petites reparacions en els habitatges de la gent gran. També hi ha qui aporta els seus coneixements o habilitats personals (en informàtica, disseny...) per desenvolupar tasques en el dia a dia de l'entitat. Els voluntaris porten a terme una funció molt important de detecció de necessitats i estan força compromesos en l'elaboració del Pla integral de la gent gran de la Barceloneta.

A més de les entitats esmentades també existeixen altres entitats relacionades o preocupades per la situació de la gent gran al barri. Entre elles podem destacar:

- Associació Gent Dinàmica.
- Associació d'Amics de les Havaneres.
- Comissió de pensionistes estibadors del Port de Barcelona.
- Associació de Veïns de la Barceloneta.
- Associació de Veïns de la Maquinista.
- Associació de Veïns L'Òstia.

6. Xarxa de serveis i equipaments per a la gent gran

El barri de la Barceloneta ofereix una completa i extensa xarxa de serveis i equipaments, tant de caràcter públic com privat, que donen resposta a les necessitats de la gent gran del barri en els àmbits de la participació i promoció social i de l'atenció social i sanitària. Els principals indicadors d'aquesta xarxa en el Districte de Ciutat Vella i a la ciutat de Barcelona, segons dades de l'any 2004, són els següents:

Taula 25 Promoció social i comunitària. 2004.

	BARCELONA	CIUTAT VELLA
Promoció social i comunitària		
Casals	53	5
Socis	44.845	4.045
Activitats dinamització		
Activitats	462	10
Participants	38.771	2.511
Targeta Rosa		
Targetes en circulació	263.501	17.748
% Targetes gratuïtes	53,0	64,1
Programa Viure i conviure		
Convivències persones grans i joves	110	5

Font: Anuari estadístic de la Ciutat de Barcelona 2005

Taula 26 Atenció social. 2004.

	BARCELONA	CIUTAT VELLA
Atenció individual i familiar		
Atesos	15.890	1.818
% gent gran / total usuaris	41,3	30,4
Ajuda a domicili		
Persones grans ateses	3.626	573
% sobre el total de persones ateses	81,0	73,6

Font: Anuari estadístic de la Ciutat de Barcelona 2005

Taula 27 Establiments d'atenció social per a la gent gran. 2004.

	BARCELONA	CIUTAT VELLA
Places residencials (Serveis de llar residència i serveis de residència assistida)		
Iniciativa pública	11.808	402
Iniciativa social	1.315	154
Iniciativa mercantil	2.344	42
	8.149	206
Centres de dia		
Establiments	124	7
Iniciativa pública	18	2
Iniciativa social	20	3
Iniciativa mercantil	86	2
Places	2.268	198
Iniciativa pública	563	102
Iniciativa social	396	92
Iniciativa mercantil	1.309	4
Habitatges tutelats		
Establiments	10	1
Iniciativa pública	6	0
Iniciativa social	3	1
Iniciativa mercantil	1	0
Places	585	18
Iniciativa pública	371	0
Iniciativa social	90	18
Iniciativa mercantil	124	0
Centres sociosanitaris		
Establiments	20	1
Iniciativa pública	6	0
Iniciativa social	8	0
Iniciativa mercantil	6	1
Places	2.256	136
Iniciativa pública	885	0
Iniciativa social	854	0
Iniciativa mercantil	517	136

Font: Anuari estadístic de la Ciutat de Barcelona 2005

A continuació s'enumeren i expliquen les principals actuacions en el barri de la Barceloneta dels principals equipaments i serveis adreçats en el barri a la gent gran:

6.1. SERVEIS SANITARIS

Assistència sanitària primària

CAP Barceloneta

Adreça: Pg. Marítim Barceloneta, 25 (Hospital del Mar, edifici B)

Telèfon: 932 213 783

El Centre d'Atenció Primària Barceloneta (CAP Barceloneta) forma part de la xarxa d'atenció sanitària primària de l'Institut Català de la Salut de la Generalitat de Catalunya. L'atenció primària és el primer nivell d'accés a l'assistència sanitària. És, doncs, el primer lloc on van les persones de la Barceloneta quan tenen un problema de salut, o bé, quan volen prevenir-lo. El CAP Barceloneta està obert de 8 a 22 hores de dilluns a diumenge i els dies festius.

La gent gran és un col·lectiu d'usuaris molt important del CAP, donat que la majoria de persones compreses en el grup d'edat dels majors de 64 anys són usuàries del CAP, tal i com es queda palès en la taula següent.

Taula 28 Dades sobre l'atenció a persones majors de 64 anys. 2006³

	Nombre de persones
Població total de 65 anys i més	4.053
Històries clíniques obertes (població de 65 anys i més)	3.759
Pacients visitats l'any 2004 (població de 65 anys i més)	3.373

Font: CAP Barceloneta, febrer 2006.

El CAP compta amb un programa d'atenció específica a la gent gran que es concreta en diverses actuacions, que es porten a terme al mateix CAP o en col·laboració amb altres centres sanitaris del barri:

- 1 Atenció segons patologia aguda i crònica.
- 2 Atenció sociosanitària amb actuació transversal dels diferents treballadors de l'equip d'atenció primària.
- 3 Relació amb l'Hospital del Mar i la Clínica Barceloneta pel seguiment de pacients malalts fràgils i/o pacients terminals o dependents.
- 4 Mecanització del tractament crònic per a la recollida de receptes al servei d'admissió del CAP.
- 5 Coordinació amb les farmàcies del barri per fer un control de la tensió arterial a les farmàcies en pacients que tinguin dificultats per desplaçar-se al CAP i dispensació personalitzada de fàrmacs a pacients sense cuidador que tinguin algun dèficit cognitiu i/o dependent.

El CAP Barceloneta compta també amb una **treballadora social** que s'encarrega, entre d'altres, de:

- 1 Gestionar demandes sanitàries que presenten algunes persones grans, com per exemple, l'ingrés a centres sociosanitaris.
- 2 Derivar cap a altres institucions del barri determinades demandes concretes. En aquest sentit, per exemple, ha derivat cap a l'Associació Barceloneta Alerta alguns casos de necessitat d'acompanyament en les tasques quotidianes, per què l'entitat els gestioni a través de la seva xarxa de voluntaris.

Des del CAP també es desenvolupen una sèrie d'actuacions dirigides a la població general, però, que tenen una incidència molt significativa en el col·lectiu de la gent gran, com són l'atenció domiciliària i les mesures de prevenció de l'onada de calor.

Des del CAP es desenvolupa un programa d'atenció domiciliària del qual són usuaris 341

pacients que per dificultats de mobilitat reben l'assistència sanitària al seu domicili. Les visites les poden fer metges o infermeres, en funció de les necessitats del malalt. En el cas de la diabetis, hipertensió o dislipèmics es fan les anàlisis domiciliàries de control que els correspongui per la seva malaltia. En el cas de pacients amb patologia social i sanitària, es fa valoració conjunta amb l'assistent social del CAP, per revisar el tipus d'intervenció adequada.

Els pacients inclosos en el servei d'atenció domiciliària es poden agrupar en cinc grans tipologies:

- 1 Pacients amb patologia crònica que requereixin control i que aquest es faci al domicili.
- 2 Pacients terminals.
- 3 Pacients en control domiciliari de forma transitòria.
- 4 Pacients amb demència.
- 5 Pacients d'alt risc: pacients afectes d'un procés que per circumstàncies econòmiques o socials fa que el seu control es realitzi al domicili del pacient.

Taula 29 Nombre de pacients domiciliaris del CAP Barceloneta.

Nombre de pacients	
Crònics	133
Terminals	2
Transitoris	75
Dements	78
D'alt risc	53
Total	341

Font: CAP Barceloneta, febrer 2006.

En l'època estival des del CAP es posa el programa de Prevenció d'Onada de Calor i Salut (POCS). Seguint les actuacions recomanades pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, el relació al programa POCS el CAP Barceloneta ha engegat les següents activitats:

- 1 Actualització del cens de les persones fràgils. Cada metge ha realitzat un cribatge del llistat dels seus pacients afectats per diversos condicionats (viure sol; tenir més de 75 anys; pacient domiciliari en les diferents categories: crònic, terminal, transitori, dement o crònic d'alt risc) per identificar els casos de risc i actualitzar els possibles canvis. A partir del resultat d'aquest cribatge, la secció d'Infermeria Domiciliària ha identificat aquelles persones que, en arribar l'estiu, es traslladen a altres indrets menys calorosos, ja sigui llocs d'estiueig, residències, etc.
- 2 Contacte amb Serveis Socials de la Barceloneta, per portar a terme actuacions sobre casos específics.
- 3 Difusió de mesures de prevenció dels riscos de l'onada de calor. A nivell general, al CAP s'ha distribuït material de difusió, com ara banús i cartells d'identificació del cop de calor a les sales d'espera.
- 4 Registre informatitzat de tots els pacients susceptibles de ser inclosos en el programa. D'aquesta manera, es podran fer actualitzacions posteriors, per mantenir o modificar el nivell de risc, a partir d'un quadre de risc per avaluar el cens, elaborat per la secció d'Infermeria, que inclou persones que viuen soles i no poden sortir al carrer sense companyia.

El CAP Barceloneta forma part, a més, de la Comissió de Seguiment del Pla Integral de la Gent Gran de la Barceloneta i col·labora amb el Centre Cívic Barceloneta, el Casal Municipal de Gent Gran Mediterrània i amb l'Associació Barcelona Alerta.

La col·laboració del CAP Barceloneta amb el Casal Municipal de la Gent Gran es concreta en els següents punts:

- 1 El CAP col·labora en la realització de xerrades informatives al Casal de Gent Gran sobre temàtiques de salut i, en funció, de les demandes del Casal.
- 2 El CAP col·labora en mesures de suport psicològic, tant als malalts com als seus familiars cuidadors, aportant professionals de l'àmbit de la salut. Aquestes mesures són molt importants tenint en compte el nombre creixent de persones grans que cuiden altres familiars, també grans.

La col·laboració entre el CAP Barceloneta, a través de la seva treballadora social, i l'Associació Barceloneta Alerta es concreta en l'establiment de mecanismes de comunicació i coordinació eficaços, per tal de donar resposta a les necessitats de la gent gran. Aquestes mesures han de permetre, entre d'altres, agilitzar el treball del CAP, descarregant el centre sanitari de la funció de lliurament de les receptes a la gent gran del barri cap a altres serveis del barri.

Assistència hospitalària

Hospital del Mar

Adreça: Pg. Marítim Barceloneta, 25-29

Telèfon: 932 483 000

L'Hospital Mar forma part de la xarxa hospitalària d'utilització pública del sistema sanitari català. L'Hospital del Mar atén tots els problemes de salut susceptibles de curació i millora de la població de la seva àrea d'influència. L'àrea d'influència de l'Hospital del Mar és de 260.000 habitants, aproximadament, procedents majoritàriament dels districtes de Ciutat Vella i Sant Martí de Barcelona.

Des de l'Associació Barceloneta Alerta es preveu establir punts de col·laboració habituals amb l'Hospital del Mar, per tal que d'implicar aquest centre sanitari en projectes sobre salut que afectin a la gent gran.

Clínica Barceloneta, S.A.

Adreça: Pescadors, 88

Telèfon: 932 214 700

La Clínica Barceloneta S.A. és un centre sociosanitari privat que atén gent gran, malalts crònics amb dependència i les persones en situació terminal. Es tracta de persones depenents, no autosuficients a nivell funcional i que requereixen un ajut, vigilància o cura especial. Així, tot i que és un centre sanitari específic per a gent gran, un gran nombre

dels malalts que acull són persones d'edat avançada.

La Clínica Barceloneta forma part de la xarxa hospitalària d'utilització pública del sistema sanitari català. Les demandes d'ingrés es gestionen des d'altres centres sanitaris, com per exemple el CAP Barceloneta o l'Hospital del Mar.

Farmàcies

La Barceloneta compta amb vuit farmàcies que complementen els serveis sanitaris. A més de dispensar medicaments, les farmàcies participen en activitats de promoció de la salut i prevenció de malalties, entre d'altres.

Les farmàcies de la Barceloneta es coordinen amb el CAP Barceloneta, a través de diverses mesures amb les que es pretèn facilitar l'accés de la gent gran a l'atenció sanitària:

- 1 Control de la tensió arterial a les farmàcies en pacients que tinguin dificultats per desplaçar-se al CAP
- 2 Dispensació personalitzada de fàrmacs a pacients sense cuidador que tinguin algun dèficit cognitiu i/o dependent.

El llistat de farmàcies de la Barceloneta és el següent:

Farmàcia Ariño Porta

Ginebra, 13

Telèfon: 933194895

Farmàcia Boada Masip

Pg. J Borbó Comte Barcelona, 72

Telèfon: 932215230

Farmàcia Domènech Pérez

Andrea Dòria, 14

Telèfon: 932214236

Farmàcia Huguet Martín

C Baluard, 34

Telèfon: 932218490

Farmàcia Millet Maristany

Maquinista, 9

Telèfon: 933192726

Farmàcia Miro Aspa

Almirall Cervera, 15

Telèfon: 932219272

Farmàcia Piqué Figuerola

Sant Carles, 7

Telèfon: 932214803

Farmàcia Vidal Pagès

Pg. J Borbó Comte Barcelona, 33

Telèfon: 932219298

6.2. SERVEIS SOCIALS D'ATENCIÓ A LA GENT GRAN

Atenció social bàsica

Centre de Serveis Socials Barceloneta

Adreça: Conreria, 1-9

Telèfon: 932 217 945

El Centre de Serveis Socials Barceloneta és el punt de referència pel que fa als serveis socials del barri. Forma part de la xarxa pública de centres de serveis socials de l'Ajuntament de Barcelona i està gestionat des del districte de Ciutat Vella.

Des de l'Ajuntament de Barcelona es defineix els Serveis Socials com un conjunt d'actuacions i recursos destinats a prevenir la marginació i promoure la integració d'aquelles persones o famílies que, per raó de dificultats econòmiques, de manca d'autonomia personal, de disminucions o de marginació social, necessiten l'ajut i la protecció social. Això es fa bàsicament a través d'uns serveis d'atenció primària distribuïts per àmbits territorials, anomenats unitats bàsiques d'atenció social. La Barceloneta compta amb una Unitat Bàsica d'Atenció Social Primària (UBASP), situada al mateix edifici que Serveis Socials, que ofereix informació, orientació i tractament a persones, famílies i grups socials amb l'objectiu de resoldre problemes de caire social i posar al seu abast els recursos necessaris. Des de la UBASP, l'atenció es canalitza a través d'uns programes d'actuació per tractar les diverses problemàtiques que afecten la gent del barri:

- 1 Atenció social polivalent: atenció social individual i familiar, atenció jurídica, detecció i prevenció de l'absentisme escolar, atenció a la infància i l'adolescència en risc, etc.
- 2 Atenció social domiciliària per al sector de persones grans (principalment, sense recursos suficients i que viuen soles) i per a les persones amb disminucions, que inclouen: ajuda a domicili, alarmes telefòniques, neteja o servei de menjar i arranjamant d'habitatges, entre d'altres.
- 3 Programes d'urgències i emergències socials.

4 Programes d'inserció per a persones indigents i sense sostre.

Pel que fa als serveis socials adreçats a la gent gran, cal destacar els serveis d'atenció domiciliària. Es tracta d'un conjunt d'accions i recursos que es duen a terme a la llar de les famílies en situació de manca d'autonomia personal, dificultats o problemàtiques familiars especials. Amb aquestes accions, enfocades, sobretot, al sector de persones grans i persones amb disminucions, es vol mantenir les persones en el seu medi en les millors condicions de vida al màxim de temps possible. Els serveis d'atenció domiciliària es concreten en les següents mesures:

- 1 **Ajut a la llar.** És un servei que té per objectiu cobrir les necessitats bàsiques i de relació de les persones, proporcionant-los l'ajut necessari perquè desenvolupin les activitats pròpies de la vida diària i procurant que totes les accions promoguin, en la mesura que sigui possible, l'autonomia i les capacitats dels usuaris. El presta una persona professional del treball familiar. Hi tenen dret les persones de 65 anys i més grans, les persones amb alguna disminució i les famílies amb dificultats econòmiques i amb menors al seu càrrec.
- 2 **Alarma telefònica.** Les persones amb disminució o en situació de risc poden disposar, a casa seva, d'un aparell telefònic connectat a una central de recepció de senyals d'emergència que permet obtenir ajuda immediata i específica. Hi tenen dret les persones de 65 anys i més grans, les persones amb alguna disminució i les famílies amb dificultats econòmiques i amb menors al seu càrrec.
- 3 **Reforma d'habitatges.** És un servei d'adequació de les condicions bàsiques d'habitabilitat al domicili de persones grans, que inclou, entre d'altres serveis: supressió de barreres arquitectòniques; condicionament de les instal·lacions d'aigua, electricitat, fusteria, vidres, pintura, etc.; eliminació d'humitats; renovació dels aparells sanitaris i el mobiliari deteriorat. Hi tenen dret les persones de 65 anys i més grans amb mancances en l'autonomia funcional o social, persones amb disminució, amb recursos econòmics insuficients i les persones a qui la seva família no pot atendre.
- 4 **Menjars a domicili.** Diàriament, es proporciona un àpat calent, complet i equilibrat a les persones grans que ho necessiten i no poden ser ateses per la seva família o desplaçar-se a un menjador. Hi tenen dret les persones de 65 anys i més grans o que tenen mancances en l'autonomia, amb recursos econòmics

insuficients, que no poden ser ateses per la seva família i que no es poden desplaçar a un menjador.

- 5 **Neteja al domicili.** Professionals especialitzats procuren una neteja de xoc o periòdica a l'interior de l'habitatge de persones grans, persones amb disminució i també de famílies amb dificultats econòmiques amb menors al seu càrrec, perquè puguin mantenir un nivell de vida digne. Hi tenen dret les persones de 65 anys i més grans, les persones amb alguna disminució i les famílies amb dificultats econòmiques i amb menors al seu càrrec.
- 6 **Bugaderia.** Aquest servei renta la roba dels usuaris, quan això sigui més rendible que instal·lar una rentadora al domicili. Habitualment es presta com a complement d'un altre servei d'atenció domiciliària, amb la finalitat que aquest sigui més eficaç. Hi tenen dret les persones de 65 anys i més grans, les persones amb alguna disminució i famílies amb dificultats econòmiques i amb menors al seu càrrec.
- 7 **Parament a la llar.** És un servei que consisteix a proveir les llars de les eines necessàries per evitar-ne el deteriorament (compra de productes de neteja, compra de petits electrodomèstics, etc.). Habitualment es presta com a complement d'un altre servei d'atenció domiciliària, amb la finalitat que aquest sigui més eficaç. Hi tenen dret les persones de 65 anys i més grans, les persones amb alguna disminució i les famílies amb dificultats econòmiques i amb menors al seu càrrec.

Paral·lelament, la UBASP compta amb un servei de treballadors socials (actualment només hi ha una, tot i que l'any 2005 va haver-n'hi dos) destinats, específicament, a treballar la problemàtica de la gent gran. Aquest servei es va posar en marxa el juliol de 2005 per afrontar l'elevat nombre de demandes de gent gran amb necessitats importants i que es trobava desatesa. Fonamentalment, s'ocupa de tramitar el servei de teleassistència, treballadora social, auxiliar de la llar, bugaderia, menjar a domicili, ingrés en una residència i pensions no contributives. Si des de l'Oficina d'Atenció a la Gent Gran es detecta alguna d'aquestes necessitats, es deriva la persona a la UBASP, tot i que fa un seguiment dels casos.

L'atenció primària que ofereix la UBASP, es completa amb un ampli entramat de serveis socials que s'estenen pel barri, el districte i la ciutat.

Oficina d'Atenció a la gent gran

Adreça: Conreria, 1-9.

Telèfon: 932 217 945.

L'Oficina d'Atenció a la gent gran està promoguda per l'Associació Barceloneta Alerta i funciona des de mitjans de 2005. Durant els primers sis mesos de funcionament ha atès al voltant de 100 persones. L'Oficina obre de dilluns a divendres de 10 a 12h., i dimarts i dijous de 16 a 19h.

La funció d'aquesta oficina és atendre, assessorar i informar la gent gran que viu a la Barceloneta. Des d'aquesta oficina, a més, es gestionen alguns dels serveis que ofereix l'Associació Barcelona Alerta, com ara el projecte de companyia per a gent gran o el projecte de petites reparacions a l'habitatge. L'Oficina d'Atenció a la gent gran es va crear per donar resposta als problemes d'aquest col·lectiu de forma àgil i dinàmica, donat que a Serveis Socials de la Barceloneta no hi ha una àrea específica que s'encarregui d'atendre a la gent gran. Els objectius generals de l'Oficina són, doncs, millorar la qualitat de vida de la gent gran de la Barceloneta i generar noves modalitats de participació i de resolució col·lectiva dels problemes del barri. Aquests objectius genèrics es concreten en una sèrie d'objectius més concrets:

- 1 Servei d'informació.
- 2 Recepció de demandes.
- 3 Canalització i seguiment de les demandes.
- 4 Resolució de les demandes a les que, per la seva escassa complexitat, es pot donar solució des de la mateixa Oficina.

Pel que fa a les funcions de l'Oficina d'Atenció a la gent gran, es poden desglossar en els següents punts:

- Prestació de serveis:
  - Recepció de les demandes, suggeriments i necessitats d'ajut de les persones majors de 65 anys i/o dels seus familiars.
  - Derivar i donar suport en els diferents moments de la gestió d'aquestes

demandes, davant les instàncies pertinents. En aquells casos en què no existeixin recursos o instàncies disponibles, l'Oficina resoldrà aquells problemes d'escassa complexitat i que requereixin una ràpida solució.

- Donar informació sobre temes relacionats amb la gent gran.

- Coordinació de recursos:

- Oferir informació i actualitzada dels recursos existents (lectura a domicili, portar la compra a domicili, servei de dutxes i rentat de roba, etc.) i promoure la seva difusió entre els possibles interessats.
- Mantenir contacte periòdic amb les àrees involucrades en l'atenció a la gent gran.
- Promoure el treball en xarxa i interdisciplinar entre els diversos agents que intervenen l'atenció a la gent gran.
- Traspasar la informació entre els diversos serveis que s'ofereixen a la gent gran.

- Detecció de problemes:

- Detectar els casos de gent gran que, per manca d'autonomia, no poden accedir a la xarxa de serveis.
- Crear un Observatori permanent dels problemes específics de la gent gran del barri.

- Impuls de propostes de millora:

- Elaborar i impulsar propostes de millora mitjançant la participació de la gent gran i els veïns del barri.

Altres serveis socials

Càritas

Adreça: Plaça Nova, 1, bxs.

Telèfon: 933 013 550

Càritas Diocesana de la Barceloneta és una entitat d'acció caritativa i social sota els auspicis de l'església catòlica. Càritas atén la gent sense recursos del barri, entre els quals

hi ha al voltant de 25 persones de 65 anys i més. L'entitat ofereix a aquestes persones diversos serveis de caire assistencial, com ara bugaderia, menjars a domicili, acompanyament en tràmits i gestions, etc.

Càritas participa en la Comissió de Seguiment del Pla Integral de la Gent Gran de la Barceloneta.

Obra Social de Santa Lluïsa de Marillac

Adreça: Sant Carles, 33.

Telèfon: 932 218 285.

L'Obra Social Santa Lluïsa de Marillac, sota els auspicis de la companyia religiosa Filles de la Caritat de Sant Vicenç de Paül, és un programa d'integració social dirigit a persones sense recursos en situació d'exclusió social. L'Obra Social Santa Lluïsa de Marillac és present a la Barceloneta amb un projecte d'atenció a homes sense llar i sense recursos socioeconòmics. Al centre de la Barceloneta s'ofereix, entre d'altres serveis, acolliment temporal a homes que necessiten un període de recuperació o convalescència després d'haver passat per una fase aguda de malaltia o postoperatori o que hagin patit un accident.

El centre disposa de 34 places residencials d'estada limitada, també disposa de 15 places de centre de dia i d'un menjador social.

Llar Sant Martí - Barceloneta

Adreça: Pg. Salvat Papasseit, 6

Telèfon: 933 409 925

És un centre d'acolliment per a persones sense llar i sense recursos econòmics. Funciona tots els dies de l'any, 24 hores al dia.

Projecte Sostre

Pescadors, 42

Telèfon: 932 216 550.

Entitat de suport a les persones sense llar que ofereix un espai com a alberg.

6.3. SERVEIS DE PROMOCIÓ I PARTICIPACIÓ SOCIAL

Casal Municipal de Gent Gran Mediterrània

Adreça: Conreria, 1-9.

Telèfon: 932 213 241.

El Casal Municipal de Gent Gran Mediterrània és un espai de trobada i relació per a la gent gran del barri de la Barceloneta. Al Casal es desenvolupen diversos serveis i activitats orientats al benestar de la gent gran i que promouen el civisme, les relacions personals i intergeneracionals, el creixement personal i la participació de la gent gran en la vida social i comunitària. El Casal està situat a les dependències del Centre Cívic Barceloneta i depèn de la Regidoria de Benestar Social de l'Ajuntament de Barcelona.

El Casal Municipal de Gent Gran Mediterrània compta amb 832 socis i una mitjana entorn als 70 usuaris al dia, sense comptar les persones que participen en activitats periòdiques o puntuals. L'espai relacional obre de dilluns a divendres de 10 a 13h i de 15 a 19:30h.

El personal que treballa al Casal es compon de: dos professionals de l'àmbit de l'atenció a gent gran, el personal de recepció i consergeria (compartit pel Centre Cívic Barceloneta i el Casal), un animador, el personal del servei de cafeteria i dues persones del servei de neteja. El Casal compta, a més, amb tres talleristes professionals i dos de voluntaris.

Al Casal hi ha una extensa oferta d'activitats socioculturals:

- 1 Tallers gratuïts (amb monitor o monitora voluntaris): country i entrenament de la memòria
- 2 Tallers (amb monitor o monitora contractats i preus públics): balls llatins i creació literària.
- 3 Cicles de conferències organitzats a diferents casals municipals pel Departament de Benestar Social de l'Ajuntament de Barcelona sobre diversos temes d'interès per a la gent gran (a tall d'exemple, el tercer trimestre de 2005

es va organitzar un cicle de conferències jurídiques per a la gent gran, que tractava temes com l'habitatge, pensions, herència i testament i futur, incapacitació i dependència).

- 4 Cicle trimestral de xerrades sobre salut.
- 5 Sortides culturals per la ciutat.
- 6 Coral de Gent Gran del Districte de Ciutat Vella.
- 7 Espai d'Internet i informàtica.

Els socis del Casal de Gent Gran Mediterrània gaudeixen, a més, d'altres propostes, com ara:

- 1 Sortides culturals arreu de Catalunya.
- 2 Ball setmanal.
- 3 Espectacles.
- 4 Petanca.
- 5 Billar.
- 6 Jocs de Taula.
- 7 Espai de trobada.
- 8 Estades vacacionals per Catalunya.
- 9 Celebracions del calendari festiu.

Casal de Gent Gran Barceloneta

Adreça: Baluard, 28

Telèfon: 932 216 716

El Casal de Gent Gran Barceloneta és un altre dels espai relacionals i de trobada de que disposa la gent gran de la Barceloneta. El Casal depèn de la Direcció General d'Actuacions Comunitàries i Cíviques del Departament de Benestar i Família de la Generalitat de Catalunya. El barri de la Barceloneta compta, doncs, amb dos casals de gent gran, però, cadascun depèn d'una administració diferents.

El Casal de Gent Gran Barceloneta es va inaugurar l'any 1974, i és un dels equipaments per gent gran més antics del barri. Ha estat reformat recentment. El Casal participa en la Comissió de Seguiment del Pla Integral de la Gent Gran de la Barceloneta.

El Casal té uns 1.700 usuaris, dels quals, aproximadament, un miler són usuaris habituals. Aquesta dada indica és força significativa, tenint en compte el nombre de persones de 65 anys i més que vivia a la Barceloneta era de (3.733 persones l'any 2005). El Casal és, doncs, un equipament de referència pel col·lectiu de gent gran. El ventall d'usuaris s'amplia a persones majors de 60 anys que viuen a l'àrea d'influència del Casal (principalment són de la Barceloneta, però també poden venir persones que visquin a altres zones del districte de Ciutat Vella). També poden ser usuaris del Casal persones de 52 anys o més que siguin cònjuges d'usuaris, pensionistes o aturats de llarga durada. Amb tot, el Casal té un perfil d'usuaris d'edat molt avançada, fet que condiciona i orienta els serveis que ofereix.

El personal del Casal està compost per: la directora del Casal, dos conserges, una persona encarregada del servei de perruqueria, una persona encarregada del servei de podologia, dues persones del servei de neteja i una empresa que s'encarrega de les tasques de bar i menjador. Excepte la directora i els conserges, la resta del personal és subcontractat.

D'altra banda, l'associació Gent Dinàmica que agrupa uns mil usuaris del Casal, participa activament en el funcionament del Casal i organitza diverses activitats que es fan al Casal.

El Casal de Gent Gran Barceloneta ofereix un seguit de serveis destinats a la gent gran del barri:

- 1 Menjador: de dilluns a dissabte, dona servei a una cinquantena de persones diàriament (amb reserva prèvia) i té un preu establert per la Generalitat de Catalunya.
- 2 Bar i cafeteria: de dilluns a dissabte de 10 a 19h.
- 3 Perruqueria: per homes i dones, també es regeix per preus públics.
- 4 Podologia: servei ofert un cop per setmana, amb cita prèvia i preu públic. És un servei amb molta demanda i valorat molt positivament.
- 5 Biblioteca i premsa diària: consulta i préstec gratuït de llibres i premsa diària, de dilluns a diumenge.
- 6 Jocs de taula (cartes, dòmino, escacs...) i billar.

- 7 Tallers (de dilluns a divendres):
  - o Organitzats per la Direcció General d'Actuacions Comunitàries i Cíviques de la Generalitat de Catalunya: gimnàstica, manualitats, tai-txí, taller de memòria i teatre. Compten amb monitors contractats.
  - o Organitzats des del Casal, per l'associació Gent Dinàmica: dibuix i pintura, nusos mariners.
- 8 Activitats (de dilluns a diumenge):
  - o Organitzades per l'associació Gent Dinàmica: ball i cinema.
  - o Altres activitats de caire puntual: xerrades i conferències sobre temes d'interès per a la gent gran (pensions, seguretat vial, medicaments, alimentació), excursions, visites culturals, visites a exposicions, festes tradicionals del calendari festiu (Nadal, Carnestoltes, Festa Major del Barri...).

6.4. ALTRES SERVEIS

Residència Barceloneta "Bertran i Oriola"

Adreça: Carbonell, 4-6

Telèfon: 932 680 972

La Residència Barceloneta "Bertran i Oriola" és una residència i centre de dia per a gent gran dependent de l'Institut Català d'Assistència i Serveis Socials de la Generalitat de Catalunya. El centre presta un servei d'acolliment residencial, amb caràcter permanent o temporal, i d'assistència integral a persones grans que no tenen un grau d'autonomia suficient per realitzar les activitats de la vida diària, que necessiten supervisió constants i que tenen una situació sociofamiliar que requereix la substitució de la llar. Els objectius d'aquest servei són:

- 1 Facilitar un entorn substitutiu de la llar, adequat i adaptat a les necessitats d'assistència.
- 2 Afavorir la recuperació i el manteniment del màxim grau d'autonomia personal i social

Els usuaris de la residència són persones grans que no tenen un grau d'autonomia suficient per realitzar les activitats de la vida diària, que necessiten constant atenció i supervisió i que les seves circumstàncies sociofamiliars requereixin la substitució de la llar. La residència té una capacitat per a 92 residents. Aquests usuaris troben al centre els següents serveis:

- 1 Allotjament.
- 2 Manutenció
- 3 Acolliment i convivència.
- 4 Atenció personal en les activitats de la vida diària.
- 5 Hàbits d'autonomia.
- 6 Dinamització sociocultural.
- 7 Manteniment de les funcions físiques i cognitives.
- 8 Bugaderia i repàs de la roba.
- 9 Higiene personal.
- 10 Suport social.

La residència ofereix, a més, 16 places de centre de dia per atendre persones grans durant el dia, sense servei d'allotjament.

La residència està emplaçada en un edifici amb els equipaments característics per desenvolupar els serveis de residència i centre de dia (cuina, menjador, perruqueria, gimnàs, sales d'estar, sales taller, sales polivalents...). Pels residents, disposa, a més, de 28 habitacions dobles i 36 individuals.

Compta amb un equip encapçalat per un director i format per: un coordinador assistencial, 25 auxiliars de geriatría, 4 diplomades en infermeria, un metge geriatra, un psicòleg, un fisioterapeuta, un terapeuta ocupacional, una animador sociocultural, una treballadora social, 2 administratives, 8 persones del servei de neteja, un professional de manteniment (subcontractat) i una empresa que s'encarrega del servei de cuina (subcontractada).

Les persones del barri que volen accedir a la residència o al centre de dia (o a qualsevol altra residència pública) han d'iniciar la demanda a través dels Serveis Socials de la

Barceloneta. La treballadora social de Serveis Socials valora la necessitat i tramita tota la documentació necessària per fer la sol·licitud. Un cop elaborada la sol·licitud, Serveis Socials de la Barceloneta envia l'expedient al Departament de Benestar Social (ICASS), per què sigui valorat. Es cas que l'expedient sigui aprovat entra en llista d'espera. Posteriorment, la persona sol·licitant rep una carta confirmant la concessió d'una plaça de residència o centre de dia, juntament amb un llistat de totes les residències i centres de dia de la ciutat. La residència Barceloneta "Bertran i Oriola" té una llista d'espera llarga, sobretot la residència, i els seus responsables recomanen ingressar en una altra residència i, un cop ingressat, demanar el trasllat a la Barceloneta.

Biblioteca Barceloneta- La Fraternitat

Adreça: Comte de Santa Clara, 8-10

Telèfon: 932 253 574

La Biblioteca Barceloneta - La Fraternitat, inaugurada el 2001, és un equipament cultural públic que dona servei al conjunt de la població de la Barceloneta, però també de la resta de la ciutat, ja que forma part de la xarxa de Biblioteques de Barcelona, que alhora s'engloba en una xarxa d'abast provincial. A més d'aquest treball en xarxa amb altres biblioteques, la Biblioteca Barceloneta - La Fraternitat col·labora activament amb altres equipaments i entitats del barri, participant, entre d'altres, en la Comissió de Seguiment del Pla Integral de la Gent Gran.

La biblioteca és un espai d'accés lliure i gratuït on s'ofereixen diversos serveis culturals, de formació i de lleure. Entre els usuaris d'aquest equipament trobem un elevat nombre de persones del col·lectiu de gent gran. Tot i que no hi ha serveis específicament dirigits a aquest col·lectiu, la biblioteca ofereix diversos serveis que troben usuaris potencials entre la gent gran:

- 1 Servei de consulta i de préstec gratuït de llibres de temàtica diversa, diaris i revistes, documents audiovisuals (música i cinema) i documents sobre la Barceloneta (la història, la gent, l'actualitat, etc.).
- 2 Servei d'informació, assessorament i atenció personalitzada en la cerca

d'informació.

- 3 Activitats culturals: conferències, exposicions, tallers, etc.
- 4 Club de Lectura. Es tracta d'un espai de trobada i de tertúlia literària, format per una vintena de persones, que es fa un cop al mes. Hi participa gent gran del barri i un grup impulsat des de l'Associació Barcelona Alerta.

Orientat al col·lectiu de gent gran i persones amb problemes de mobilitat, la biblioteca ofereix un servei de lectura a domicili, mitjançant voluntaris. Paral·lelament, des de l'Associació Barcelona Alerta ha tractat d'impulsar el servei de préstec a domicili per a la gent gran o persones amb problemes de mobilitat. Tot i que, de moment, no es disposa de suficients usuaris per implantar el servei.

La biblioteca obre de dilluns a divendres de 15.30 a 20.30h, dimecres de 10 a 14h i de 15.30 a 20.30h, dijous de 10 a 20.20 i dissabte de 10 a 14h.

Complex Esportiu Municipal Marítim - Centre Talassoteràpia

Adreça: Pg. Marítim Barceloneta, 33-35

Telèfon: 932 240 440

Es tracta d'un equipament esportiu municipal que ofereix serveis integrals d'esport salut i lleure als seus abonats. Està gestionat per la Fundació Claror, una entitat sense ànim de lucre que, des de l'any 1979, fomenta l'esport, la salut, la cultura i el lleure per a tothom, sense cap discriminació, des dels més joves fins als més grans.

Al Complex Esportiu Municipal Marítim s'ofereixen diverses activitats esportives, fisioteràpia i rehabilitació. Pel col·lectiu de persones majors de 60 anys, aquest equipament ofereix activitats aquàtiques que tenen com a objectiu millorar la condició física per aconseguir una millor qualitat de vida.

Club Natació Atlètic Barceloneta

Adreça: Pl. del Mar, s/n

Telèfon: 932 210 010

El Club Natació Atlètic Barceloneta és una entitat esportiva sense afany de lucre, fruit de la fusió entre el Club Natació Atlètic, fundat l'any 1913 i el Barceloneta Amateur Club, fundat l'any 1929. El seu objectiu és la promoció de la natació i el waterpolo, i la divulgació de la pràctica esportiva entre tothom.

L'entitat gestiona unes instal·lacions destinades a la pràctica esportiva i promou activitats esportives dirigides a tota la població en general i a determinats col·lectius específics, com la gent gran. Per les persones de 65 en endavant el Club ofereix cursos de natació adreçats a la millora de la flexibilitat i la mobilitat de les articulacions. D'altra banda, col·labora amb l'Associació Barceloneta Alerta en l'elaboració d'un projecte de suport a les activitats esportives de la gent gran, que consisteix en facilitar el trasllat de les persones a les instal·lacions del Club mitjançant l'assistència d'un voluntari.

6.5. MAPA DELS SERVEIS, EQUIPAMENTS I ENTITATS VINCULADES A LA GENT GRAN

Què és un sociograma?

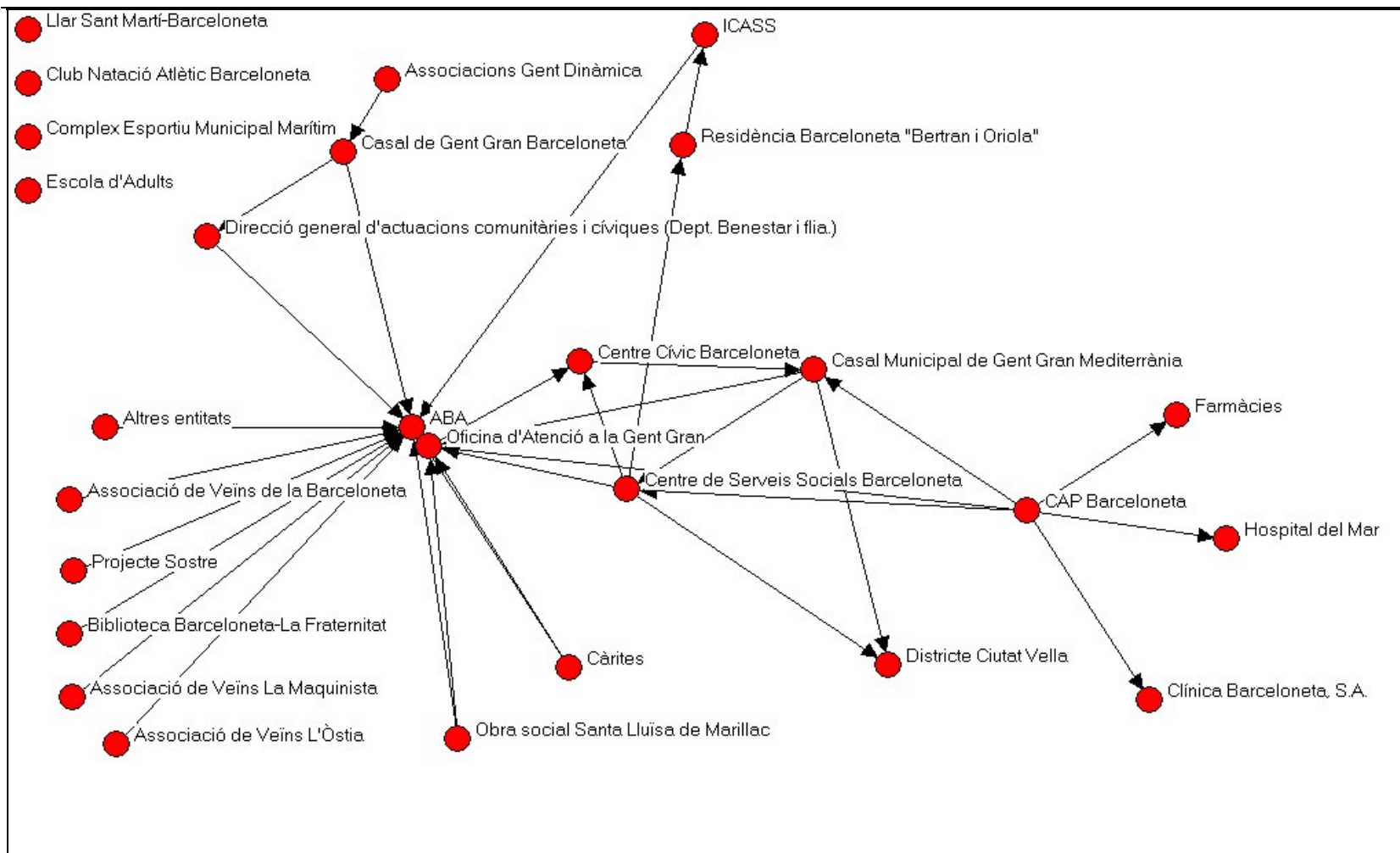
El sociograma és un element propi de la sociometria, utilitzat en l'anàlisi de xarxes. La tècnica del sociograma consisteix en representar gràficament les relacions interpersonals en un grup d'individus, entitats i serveis d'un territori mitjançant un conjunt de punts que els representen, connectats per una o diverses línies que mostren les relacions que s'estableixen entre ells.

El sociograma ens permet dibuixar un "mapa social" on es representen no només els diferents actors i recursos del territori sinó també les relacions que s'estableixen entre ells. Aquest instrument no pretén ser exhaustiu però sí donar una aproximació sobre quina és l'estructura de relacions del territori en el moment actual.

En el nostre cas, hem volgut fer una aproximació a quina és l'estructura de relacions existent entre els serveis, equipaments i entitats que treballen en l'àmbit de la gent gran en el barri per tal de millorar la seva qualitat de vida. Per a la seva realització s'ha tingut en compte la informació recollida durant la pre-diagnosi, mitjançant la consulta de fonts de dades secundàries i la realització de dues entrevistes i tres consultes realitzades a tècnics dels serveis del barri de la Barceloneta.

En el següent mapa de relacions que es presenta no es reproduïxen de manera exhaustiva totes les relacions que es produeixen entre els agents que treballen amb la gent gran en el barri. Sabem que en general, les relacions són recíprocament asimètriques tant pel seu contingut com per la seva intensitat i que els membres de la xarxa es relacionen de manera directa i de manera indirecta amb cadascun dels seus membres. És el conjunt del context estructural el que ens definirà el mapa de relacions que presentem a continuació. Es tracta doncs, d'aplicar una perspectiva d'anàlisi global i no pas individualista de cada entitat, amb l'objectiu d'identificar els principals nexes al voltant dels quals s'articula la xarxa de serveis i equipaments. La identificació d'aquests nexes centrals pot ser un element essencial per a millorar la coordinació i el treball conjunt en el futur.

Gràfic 18 Mapa dels serveis, equipaments i entitats vinculades a la gent gran en el barri de la Barceloneta.

Segons podem observar en el gràfic anterior, podem identificar l'existència de diversos nuclis que apleguen serveis adreçats, de manera més o menys directa, a la gent gran en el barri:

- Per un costat, trobem els serveis sanitaris, articulats al voltant del CAP.
- En un altre costat trobem els serveis que depenen directament de la Generalitat de Catalunya, ja sigui a través de l'ICASS o del Departament de Benestar i Família.
- Un altre nucli d'actuació es troba en els serveis i equipaments que depenen del Districte de Ciutat Vella de l'Ajuntament de Barcelona, i que s'articulen principalment en el Centre Cívic Barceloneta.
- També apareixen diverses entitats que de manera autònoma i poc coordinada ofereixen diferents serveis a la gent gran del barri.
- En darrer terme, cal destacar el paper central en l'estructura de relacions de l'Oficina de Gent Gran.

Aquesta primera aproximació a les relacions establertes entre els serveis adreçats a la gent gran ens permet plantejar que el grau de coordinació dels diferents agents en la tasca és un aspecte a millorar. Aquesta hipòtesi de treball es basa en l'existència de diferents grups cohesius, relacionats entre si, i que es relacionen amb la resta de la xarxa per tant sols un o dos punts o nodes de la xarxa. Aquesta situació, que demostra manca d'interrelació en la tasca desenvolupada, és resultat del fet que les relacions dels diferents serveis es troben en gran mesura circumscrites a l'àmbit professional i administratiu més immediat.

Un segon element a destacar a partir de la figura representada és el paper central que juga l'Oficina de Gent Gran i l'entitat que la gestiona, l'Associació Barceloneta Alerta. La seva centralitat ve donada perquè esdevé un nexa en el que conflueixen les diferents agrupacions de serveis, equipaments i entitats, és a dir, els diferents grups cohesius. Aquest lloc de centralitat li confereix un alt valor d'intermediació. Aquesta capacitat d'interlocució i intermediació entre tots els agents, és un element que cal aprofitar en el futur per tal de generar dinàmiques que permetin aprofundir en el treball en xarxa i en una millor coordinació.

3.2. ANÀLISI QUALITATIVA

Un cop realitzada una anàlisi sobre dades disponibles relatives a la gent gran del barri de la Barceloneta, i descrites les condicions de vida d'aquest grup, en l'apartat que segueix s'ha pretès recollir, a partir d'una metodologia participativa, com es perceben les problemàtiques que pateix la gent gran, des del punt de vista dels seus protagonistes, i des del punt de vista de les entitats i serveis que intenten donar resposta a les necessitats plantejades.

L'anàlisi qualitativa de la situació de la gent gran s'ha dut a terme mitjançant diferents tècniques de recerca d'informació de caràcter qualitatiu:

- S'han realitzat 5 entrevistes a informants clau del barri, des de veïns/es, passant per representants de les associacions veïnals del barri i responsables de serveis ubicats en el barri.
- Per altra banda , una altra tècnica emprada per copsar l'opinió subjectiva de la població objecte d'estudi, dels tècnics municipals i dels representants del teixit associatiu, ha estat la realització de tallers participatius.

A partir de la informació obtinguda amb l'anàlisi participativa de caràcter qualitatiu i la contrastació amb l'informe quantitatiu, es planteja una anàlisi relacional-causal que permet entendre la realitat del col·lectiu i la influència que tenen en aquesta els condicionants socioeconòmics.

1. Metodologia

L'anàlisi qualitativa de la situació de la gent gran en el barri s'ha centrat en la informació recollida amb la realització d'unes entrevistes en profunditat a informants clau i de tres tallers de diagnosi amb diferents actors socials del barri de la Barceloneta.

L'objectiu de la realització d'aquestes tècniques qualitatives ha estat ampliar i complementar la diagnosi amb les percepcions de la ciutadania i dels tècnics dels serveis adreçats a la gent gran del barri. Al mateix temps la informació recollida ha permès copsar la percepció dels actors socials sobre la realitat descrita en la part quantitativa de la diagnosi.

S'han realitzat els següents tallers de diagnosi:

- **Taller de Diagnosi amb representants del teixit associatiu del barri.**

El taller s'ha realitzat al Centre Cívic de la Barceloneta el dia 2 de març de 2006. S'ha comptat amb la presència de 18 persones de diferents entitats del barri.

- **Taller de Diagnosi amb gent gran del barri i familiars.**

El taller ha tingut lloc al Centre Cívic de la Barceloneta el dia 16 de març de 2006. Han assistit al voltant de 50 persones entre gent gran del barri i els seus familiars.

- **Taller de Diagnosi amb responsables i tècnics municipals i responsables dels serveis municipals.**

El tercer taller s'ha realitzat el dia 21 de març a les dependències del Centre Cívic de la Barceloneta. Han assistit un total de 13 tècnics i responsables de diferents serveis i equipaments del barri.

Per a la realització dels tallers participatius amb entitats i gent gran s'ha utilitzat una adaptació del mètode DAFO. El DAFO és un mètode participatiu que permet analitzar quines són les debilitats, amenaces, fortaleces i oportunitats percebudes per un grup de persones concret sobre un aspecte determinat. Es tractava de reflectir els punts forts a desenvolupar o consolidar (fortaleces i oportunitats) i els punts dèbils a evitar o superar (debilitats i amenaces) sobre una situació determinada.

La realització del taller participatiu amb tècnics buscava un major nivell d'aprofundiment envers la situació de la gent gran del barri i per aquesta raó la tècnica utilitzada ha estat la tècnica del flujograma. El flujograma és una tècnica amb la que es pretén construir coneixement de manera col·lectiva, a partir d'una anàlisi de la vida social que tingui en compte la complexitat i la indeterminació de la mateixa. La integració de múltiples visions en una anàlisi conjunta de la situació permet copsar l'existència de múltiples factors interrelacionats que donen forma a la realitat i la generació de nou coneixement sobre la mateixa.

2. Anàlisi descriptiu

En un primer nivell d'anàlisi, de caire descriptiu de les percepcions recollides, podem destacar:

En primer lloc, en relació amb els **resultats obtinguts amb la participació de la comunitat durant la fase de diagnosi**, creiem que cal destacar l'existència d'una important homogeneïtat entre les diferents visions copsades:

- Els diferents actors socials participants - gent gran i familiars, representants de les entitats del barri, tècnics dels serveis i equipaments- mostren un destacable grau de coincidència en relació als factors que determinen les condicions de vida de la gent gran en el barri. En aquest sentit, i encara que parteixen de diferents perspectives d'anàlisi de la realitat, cada un dels col·lectius manifesta una percepció amb elements coincidents el que demostra que la visió reflectida és compartida, en gran part, per la comunitat.
- La percepció dels agents de la comunitat també és concordant, a grans trets, amb la situació de la gent gran al barri que resulta de l'anàlisi de les dades **quantitatives** realitzada a la primera part de la diagnosi. En aquest sentit els elements relacionats amb la solitud de la gent gran, les condicions dels habitatges, els problemes d'accessibilitat i mobilitat, així com les dificultats de caràcter econòmic, són els aspectes en els que hi ha una major coincidència entre les dades i la percepció dels actors socials que han participat en la diagnosi qualitativa.

En segon lloc, l'anàlisi de la informació copsada mitjançant els tallers de diagnosi ens ofereix una visió que combina un conjunt de reflexions sobre les **amenaces a superar** (necessitats i debilitats) i les **oportunitats a desenvolupar** (avantatges i forteses) en relació a la gent gran del barri.

Avantatges i punts forts

En relació als **aspectes personals**:

Saviesa vital i popular. El coneixement i l'experiència acumulada per la gent gran és un actiu que cal aprofitar i compartir-lo amb la resta de la comunitat.

L'augment de la longevitat té una cara amable pel que fa a les ganes de viure de la gent gran, les ganes de fer coses, la il·lusió per viure.

En relació a la **comunitat**:

Identitat i sentiment de pertinença. Entre el veïnat existeix un fort sentiment d'identificació amb el barri. Aquests sentiments són molt forts entre la població i especialment entre la gent gran i condicionen en certa manera un caràcter i una manera de fer propis. Aquesta identitat i sentiment es reproduïx en determinades dinàmiques socials i pràctiques socials que redunden en l'existència d'un teixit social ric.

El clima, la situació geogràfica del barri, la proximitat al mar, una història i vivències compartides..., són elements que també influeixen en la configuració d'un caràcter propi.

Moltes de les dinàmiques del barri, la seva història i la seva gent venen definides en gran part per la seva ubicació geogràfica, és a dir, ens trobem un barri localitzat entre l'Estació de França, el port, la platja i la siderúrgica La Maquinista. Aquests elements a més de limitar-lo, el defineixen com a barri i, fins i tot, determinen la seva relació amb la resta de la ciutat.

A partir d'aquí, tradicionalment s'ha establert una relació recíproca ja que l'imaginari sobre la Barceloneta des de la Ciutat és i ha sigut la del barri pesquer/portuari/marítim, la dels balnearis, els clubs de natació i les platges amb, en els anys 50 i abans de la Barcelona Olímpica, els xiringuitos. Una idea (noucentista i/o romàntica) que encara defineix la seva

relació amb el barri donat que els fluxos i mobilitat de gent cap al barri són motivats tant per l'oci i el lleure, com per motius de residència.

No podem oblidar que la ciutat és en plena transformació, i aquesta es reflecteix en fenòmens com "la brandificació" i "la gentrificació" amb efectes molt específics al barri. Aquests fenòmens estan afavorits per les noves pautes de mobilitat i tenen com a resultat concret la expulsió de veïns del barri, l'aparició de nous veïns amb una capacitat adquisitiva més elevada ("els moderns", "estrangers"), o d'altres, com els immigrants nouvinguts que van guanyant també en visibilitat i presència al barri. Un exemple clar és l'aparició d'un comerç de proximitat amb noves característiques.

Un altre element d'aquest debat és la complicada relació dels barris del centre amb la resta de la ciutat. Aquesta problemàtica, que podem dir que és compartida amb els altres barris del districte, es concreta en la dificultat de trobar l'equilibri entre centralitat com a part de la ciutat i condició de barri. Aquesta contradicció apareix clarament en discursos que reclamen els equipaments ubicats en el barri com a propis. En aquest sentit, per exemple, es fa referència al cas del Hospital del Mar que és un equipament de ciutat i que discursivament la gent del barri el reclama com a propi del barri i de la seva gent.

Un altre element clau, és el de la concepció espacial i de l'entramat urbà, que ja hem esmentat anteriorment. Per una banda, la insularitat geogràfica fins els anys 80 de la Barceloneta - el port i les naus, l'estació i les vies de tren, la ronda litoral, la Maquinista i Poble Nou (barri industrial i, Glòries com a nus de comunicació amb la seva corresponent infraestructura logística)- es va veure completament transformada amb la intervenció de la Barcelona Olímpica, que afecta directament a la Barceloneta: l'obertura de la ciutat al mar (que comporta la transformació del port, la habilitació de la platja i la construcció del passeig marítim, enderrocaments dels xiringuitos) i que resol i dona continuïtat a tot el litoral (Vila Olímpica, darrera intervenció 22@ i passeig marítim). Per altra banda, en relació a l'entramat urbà, destaca la reivindicació veïnal d'aplicació del PERI i de la rehabilitació de diferents espais públics.

Estem davant de debats, visions, imaginaris i relacions establertes entre la Barceloneta i la ciutat que es van fent, construint, que encara estan obertes i en continua transformació. En aquest debat sorgeix amb força el sentiment d'identitat i pertinença a una comunitat, que són factors que influeixen en la composició d'una forta xarxa solidària entre el veïnat.

El sentiment d'identificació amb el barri és un **element de cohesió social** que cal aprofitar per a incorporar els veïns, les veïnes i les entitats en les diferents actuacions que es puguin realitzar per millorar les condicions de vida de la gent gran.

La solidaritat veïnal i la xarxa de relacions socials ajuden a combatre la solitud.

El suport i l'ajut que la gent gran rep per part dels seus veïns i veïnes és un element fonamental per tal de fer front a la solitud que pateix una bona part del col·lectiu. En aquest sentit les relacions de bon veïnatge són un exercici de solidaritat que permet a persones amb cert grau de dependència desenvolupar-se en la vida diària.

En relació als **serveis**:

Percepció positiva dels serveis i equipaments. Des del punt de vista dels usuaris, els participants tenen una percepció positiva en general dels serveis i equipaments disponibles en el barri tot i que també s'expliciten aspectes a millorar dels mateixos, que apareixen en l'apartat de febleses.

Xarxa de serveis i professionals. Des del punt de vista dels tècnics, la xarxa de serveis i professionals és completa. Actua realitzant una intervenció socio sanitària integral de la persona. La xarxa de serveis s'adapta a la població sobre la que ha d'actuar. Segons això, una estructura socioeconòmica de la població determinada, condiona hàbits diferents, problemàtiques diferents i per tant solucions diferenciades. La xarxa de serveis també s'adapta a l'estructura sociofamiliar que determina algunes de les condicions de vida de la gent gran.

Necessitats i punts febles

En relació a **les condicions de vida:**

L'augment de la longevitat té una cara poc agradable, caracteritzada per la malaltia, la dependència i el deteriorament físic com a resultat d'un procés biològic.

Situació econòmica precària. Una bona part del col·lectiu pateix una manca de recursos econòmics. El baix nivell adquisitiu és un condicionant per a la gent gran donat que provoca vulnerabilitat entre el col·lectiu. Les dones representen un important percentatge de la població de gent gran tant majors de 65 anys com de més grans de 80 anys. Aquest aspecte afegit a què normalment són receptors de pensions no contributives o de viudetat ens fa parlar de feminització de la vellesa i d'una especial vulnerabilitat afegida.

Estat precari de l'habitatge. La percepció recollida durant els tallers és que existeixen deficiències de conservació i manteniment en bona part dels habitatges de la gent gran . S'ha de dir que aquesta situació es dona per zones i carrers determinats del barri. .

Accessibilitat i mobilitat. El col·lectiu de la gent gran pateix problemes d'accessibilitat i mobilitat tant en el carrer com en l'accés als seus habitatges i fins i tot en l'interior dels mateixos (és el cercle viciós de sempre, davant d'un espai petit i més precari, l'accessibilitat i la mobilitat es fa més difícil: als quart de casa (28m2) ens trobem a dificultats enormes de mobilitat) En aquest sentit, hi ha una proposta en el marc del PERI del 85 en el sentit de convertir els quarts de casa en mitges cases. També hi és sobre la taula la proposta de habilitació i construcció d'ascensors. La posada en marxa d'aquest projecte però presenta diferències de posicionament de la ciutadania i les entitats per qüestions de caràcter tècnic, econòmic, de reallotjament de la gent,...

Sembla que hi ha diferències tècniques, econòmiques i de reallotjament de gent) .

Informació i assessorament. El col·lectiu de gent gran manifesta la necessitat d'una millor informació i assessorament sobre les qüestions que els afecten. Ens trobem que el canals i els circuits de comunicació i informació no arriben a tota la població potencial i si arriben en ocasions el missatge no es prou clar per aquestes persones.

Solitud de la gent gran. La solitud ve provocada en bona part per una manca d'atenció envers aquest col·lectiu, per part de la societat en general i especialment per part de l'estructura sociofamiliar. La gent gran i la resta de la societat mantenen una relació feble, en la que la figura de la persona gran cau sovint en la indiferència social respecte a d'altres grups com són els nens i els joves, que en representar el futur i quelcom encara per construir, per desenvolupar-se, acaparen l'atenció pròpia i del seu entorn. En aquest sentit, també cal tenir en compte la creixent individualització de la societat, que en casos extrems porta a un elevat índex d'egoisme, fins i tot respecte a la pròpia família. Aquesta indiferència pot donar lloc a cert **aïllament social** que pot veure's traduït en un sentiment de solitud a nivell individual. Aquest aïllament és producte de la concepció que socialment té la vellesa, donat que sovint, quan es parla de vellesa, es parla de ciutadans socialment desvinculats i depenents.

Estructura familiar. La solitud de la gent gran està provocada, en ocasions, per situacions de desatenció per part de la família que poden ser producte de situacions de desestructuració social. Tot i així, cada vegada més tenen el seu origen en les noves dinàmiques socials - creixent mobilitat per diversos motius com són els econòmics-laborals, dificultats d'accés a l'habitatge, i altres - que porten a una progressiva disgregació i dispersió de la família, el que motiva l'aparició de dificultats i/o incapacitats davant la relació entre els seus membres. L'estructura sociofamiliar d'una part de la gent de la Barceloneta, i sobretot d'una part de la gent gran, també s'ha vist condicionada per la incidència que la droga va tenir en el barri en els anys 80 i primers 90. Les seqüeles de la droga entre una part de la gent jove del barri en aquells anys fa que en certa manera es pugui parlar de "generació perduda", per la mort d'una part dels joves d'aquella generació. Aquest fet pot haver influït en la desestructuració d'algunes famílies del barri i en ocasions ha creat situacions familiars en les que conviuen nets i avis, però en les que manca la generació del mig. La manca d'aquests ponts intergeneracionals provoca dificultats en la convivència que es veuen agreujades per situacions socioeconòmiques dificultoses.

Identitat i sentiment de pertinença. El caràcter i la manera de fer propis dels veïns de la Barceloneta, i en particular de la gent gran, en ocasions poden crear petits malentesos o conflictes amb els serveis personals. Les dinàmiques culturals i socials pròpies del barri en ocasions afecten a la tasca a desenvolupar pels tècnics dels serveis i equipaments. Un

efecte no desitjat d'aquest sentiment de pertinença portat a l'extrem és l'extensió entre una part de la població del barri de la percepció que els recursos i equipaments del barri han de ser d'ús gairebé exclusiu per a la gent del barri així com certa desconfiança envers allò que és la administració pública i en general tot el que és aliè al barri.

La solidaritat veïnal.

Com ja s'ha comentat anteriorment, la solidaritat entre veïns està afavorida per la identitat i sentiment de pertinença al barri però, de tota manera, conviu i es veu palatinament amenaçada per un creixent individualisme i egoisme propiciats per la nostra societat. Segons això es troben discursos que destaquen la solidaritat veïnal, però també apareixen d'altres discursos que troben a faltar la comunió veïnal que potser existia en temps passats. Per altra banda, cal tenir en compte que aquest aspecte, que té una vessant positiva pel que diu de la humanitat i solidaritat de la gent de la Barceloneta, també té un efecte no desitjable perquè afavoreix **la invisibilitat del fenomen de la solitud i/o de l'existència de necessitats econòmiques i sociosanitàries entre la gent gran.** L'ajut de la xarxa social informal fa que bona part de la gent que "pot anar tirant" no es faci visible per als serveis sanitaris i socials, tot i que en moltes ocasions la seva actuació seria necessària.

Xarxa associativa.

El teixit associatiu de la Barceloneta, com el de molts dels barris de Catalunya, pateix un procés d'envelliment dels seus associats i un escàs relleu generacional dels seus associats i càrrecs directius. Aquest fet provoca l'existència de forts personalismes entre els càrrecs directius que si bé afavoreixen el lideratge d'actuacions comunitàries, en ocasions provoquen divisions i dificultats per arribar al consens sobre el què és el millor per al barri. L'existència de desconfiances entre alguns dels responsables d'entitats i associacions és una dificultat que cal tenir en compte i treballar per a superar, si es vol desenvolupar un treball en xarxa en el futur. Tot i així l'existència d'un objectiu de treball comú com és el Pla Integral per a la Gent Gran pot ser un revulsiu per a treballar aquestes diferències.

En relació als **serveis**:

Mancances en els serveis. Tot i que els usuaris consideren que a nivell organitzatiu els serveis funcionen de manera correcta, també es considera que la manca de recursos suficients provoca deficiències en la provisió de serveis específics. En aquest sentit podem parlar de demandes de serveis que facilitin la vida a persones dependents, com ara els serveis residencials o els serveis assistencials a la llar. Tota manera, la situació econòmica precària d'una part de la gent gran motiva la demanda d'un accés gratuït o amb preus reduïts a serveis reclamats per persones grans amb un elevat grau d'autonomia però que volen solucionar altres problemes, com per exemple: la provisió de serveis sanitaris no coberts per la Seguretat Social com el podòleg, l'odontòleg o fisioterapeutes i massatgistes; la provisió de serveis estètics com la perruqueria; l'accés a menjadors socials, etc.

Desconfiança envers l'administració. La gent gran sent desconfiança envers l'administració, provocada en part per la percepció d'un excés de burocràcia necessària per accedir als serveis. També es manifesta la necessitat de millorar la informació sobre els serveis que se'ls adrecen perquè en moltes ocasions es detecten discursos que són provocats per desinformació sobre els mateixos.

Assistència i necessitats. Des del punt de vista dels tècnics, la percepció que l'administració i els serveis tenen sobre quines situacions són les que necessiten d'una actuació es basen en uns barems extrems i que només valoren aspectes relacionats amb la salut. D'aquesta manera es penalitza a persones que encara gaudeixen de cert grau d'autonomia, però que poden necessitar assistència perquè en la seva situació s'afegeixen altres factors socials, afectius, solitud/aïllament..., que tenen un pes important en la seva qualitat de vida. Per altra banda, els barems que estableix l'administració per actuar sobre la població provoquen que, potser en massa ocasions, l'actuació es dugui a terme quan la situació s'ha deteriorat excessivament.

Xarxa de serveis i professionals. A partir del treball amb els professionals es detecten els següents punts de millora:

- a) La xarxa existeix però no està interconnectada. No es treballa en xarxa. El treball amb la comunitat es fa de manera descoordinada. Es manifesta la necessitat de modificar aquesta tendència i obrir canals de comunicació,

espais de coordinació i treball en xarxa.

- b) La gent gran troba dificultats d'accés als serveis que en moltes ocasions tenen l'origen en la excessiva burocratització dels mateixos. Es detecta una manca d'assessorament/informació per accedir als serveis i per fer front a la paperassa administrativa. Aquesta situació, però, no depèn únicament de l'estructura organitzativa dels serveis. La relativament recent implantació dels serveis assistencials públics a la nostra societat, pot haver provocat dificultats en la generació d'hàbits en el seu ús entre la gent més gran. Per altra banda, també existeix una manca d'habilitats i competències entre alguns individus del col·lectiu i que provoca dificultats en l'accés als serveis. De fet s'assenyala com un factor influent el de la instrucció i alfabetització.

- c) També és possible que l'accés a la xarxa estigui en part motivat per una deficient comunicació/informació per defecte o per excés dels serveis, de com accedir, de perquè cal accedir....

3. Anàlisi relacional-causal

Les societats occidentals es troben immerses en un procés demogràfic d'envelliment. L'augment de la longevitat, provocat per una millora en les condicions de vida, en l'assistència i en els serveis sanitaris, junt amb una baixa fecunditat, donen lloc a un increment progressiu de la proporció de persones grans sobre el conjunt de la població.

Segons projeccions demogràfiques realitzades per l'Institut d'Estadística de Catalunya, aquest procés anirà en augment en els propers anys, de manera que del 17,78% de l'actualitat, la gent major de 65 anys passarà a representar a un 24,08% de la població catalana en l'any 2030. A més, en els anys immediats l'increment tindrà lloc entre la gent major de 75 anys, i en períodes posteriors l'increment tindrà lloc en el col·lectiu de persones d'entre 65 i 74 anys.

Aquesta nova realitat comporta l'adaptació de la societat a la nova situació a tots els nivells: polític, econòmic, cultural, sanitari i assistencial, etc. Entre els canvis que s'han de produir és important tenir en compte la perspectiva des de la qual es percep socialment al col·lectiu, donat que aquesta perspectiva pot condicionar les actuacions que es duen a terme envers a la gent gran.

Tradicionalment, la percepció social del col·lectiu de la gent gran està marcada per una sèrie d'estereotips que presenten a un col·lectiu homogeni caracteritzat per una pèrdua, més o menys progressiva, de la major part de les seves capacitats:

- Pèrdua de la seva capacitat productiva a causa de la seva exclusió del mercat laboral en arribar la jubilació.
- Pèrdua de la seva capacitat de mobilitat i de relació amb la resta de la societat, a causa de l'existència de diferències entre les generacions que actuen com a barrera per a la relació.
- Pèrdua de les seves capacitats físiques i/o psíquiques.

Al voltant d'aquesta percepció, en una societat marcada per la centralitat del treball

remunerat, es construeix una imatge col·lectiva del grup, com a col·lectiu vulnerable, al que socialment s'atribueix condicions o característiques negatives, com per exemple:

- Reducció del status social, declivi de la posició social i econòmica, manca de recursos econòmics degut a la pèrdua de la capacitat de treballar de manera productiva;
- Solitud i aïllament provocats per la pèrdua de la capacitat relacional;
- Necessitat d'assistència, dependència, manca d'autonomia, dolor i malaltia, com a conseqüència del declivi físic i/o psíquic.

Tot plegat, ajuda a construir socialment una visió amenaçadora del procés d'envelliment que condiona al col·lectiu i a la relació que manté amb la resta de la societat. Aquesta visió amenaçadora fa que socialment i de manera principal es percebi la vellesa com un **problema social**, perquè el col·lectiu passa a ser considerat un grup dependent que suposa una càrrega social.

Aquesta visió del col·lectiu de la gent gran és resultat d'un mecanisme pel qual el tot es vist com una part, motivat pel fet que no es té una visió integral de la persona, sinó que predomina una visió productivista en la que la persona és un valor de canvi.

La realitat del col·lectiu de la gent gran és ben diferent. Cada cop més, es tracta d'un col·lectiu que presenta una elevada **heterogeneïtat** interna, en el que coexisteixen **realitats diferents** al mateix temps. Aquesta diversitat del col·lectiu està determinada per diferents factors de caràcter estructural com són: el gènere, l'edat, el posicionament social (categoria socioprofessional) o el capital educatiu.

Tot i que, en funció dels valors que prenguin aquestes i altres variables de l'entorn personal i social de l'individu, la seva situació pot agafar diferents formes, podem establir una categorització en funció de l'edat dels individus a partir de la qual s'estableixen dos col·lectius amb unes formes de vida i necessitats diferenciades:

- El *grup d'edat més jove*, que inclouria les persones entre 65 i 74 anys, presenta en general un millor estat de salut, una major autonomia i manté una major activitat social.
- El *grup d'edat més avançada*, que inclou les persones majors de 74 anys, presenta en general un pitjor estat de salut, una major dependència tant de la família i l'entorn

proper com dels serveis personals, socials i sanitaris, i disminueix la seva activitat social.

Seguint aquesta categorització del col·lectiu, i a partir de les dades recollides en l'estudi de diagnosi de les condicions de vida, la gent gran de la Barceloneta presenta tots dos perfils, però *es mostra majoritari el perfil del segon grup, en el que es fa més evident la dependència i la necessitat de tractar les seves conseqüències.*

Per altra banda, tot i que cada vegada més, les persones incloses en el col·lectiu de gent gran tenen un perfil socioeconòmic, formatiu i cultural més elevat, en el cas de la Barceloneta encara *cal preocupar-se per l'existència de grups específics de persones entre les que l'envelliment va acompanyat de característiques socioeconòmiques que els situen en situacions de risc d'exclusió social.*

Nivells d'influència

Com hem vist en l'anàlisi descriptiva realitzada a partir de la percepció dels agents socials de la comunitat, ens trobem davant d'una realitat en continua transformació del col·lectiu de la gent gran a la Barceloneta amb les següents característiques:

- **caleidoscòpica.** En la definició de la seva realitat intervenen diferents mirades i perspectives el que, en algunes ocasions pot donar peu a certs biaixos, com és la homogeneïtzació de la visió sobre el col·lectiu de gent gran en el moment que es identificada com a població usuària de serveis sanitaris i socials i centrar el nostre discurs sobre les situacions de vulnerabilitat i dependència,
- **multidimensional** donat que en la definició de la seva realitat s'han de considerar factors econòmics, de gènere, socials, culturals i personals...
- **dinàmica** donat que ens trobem amb múltiples entramats de relacions que incideixen, modifiquen i reforcen, les dinàmiques, situacions i realitats del col·lectiu.

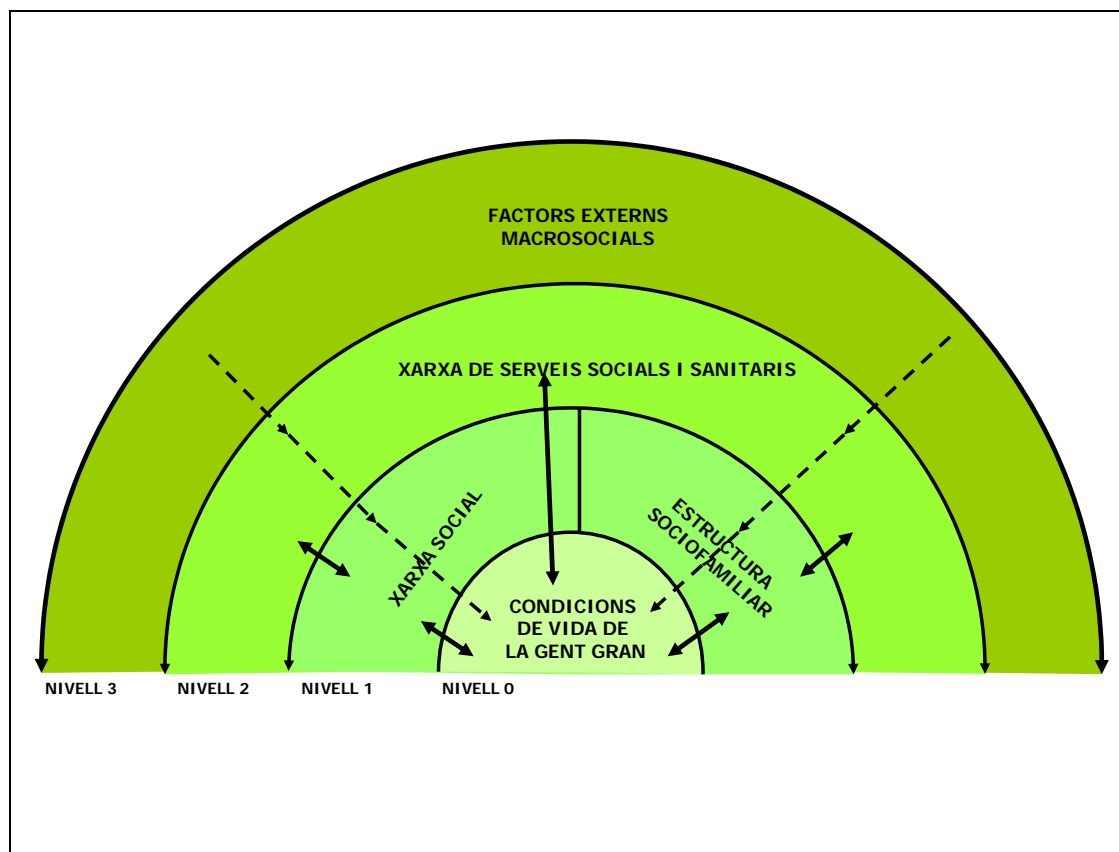
Una anàlisi de caire relacional-causal de la interacció entre els diferents factors i actors que intervenen a la situació de la gent gran del barri ens dóna, a efectes analítics i de representació gràfica quatre nivells d'influència:

- **NIVELL 0:** En el nivell bàsic trobem les circumstàncies de la realitat de la persona i les seves condicions de vida que estan directament condicionades per la posició que pren en relació a les variables de caràcter estructural: edat, sexe, nivell socioeconòmic i nivell d'instrucció.

- **NIVELL 1:** En un primer nivell més proper a la gent gran, i per aquesta raó amb un major grau d'interrelació entre els diferents factors, trobem dues agrupacions en les que s'inclouen els elements de l'entorn socioafectiu pròxim a l'individu:
  - la xarxa social del barri;
  - l'estructura sociofamiliar.

- **NIVELL 2:** En un segon nivell, trobem la xarxa de professionals i de serveis socials i sanitaris que donen atenció i faciliten la integració social del col·lectiu.

- **NIVELL 3:** El nivell més allunyat de l'individu és aquell que aplega els condicionants externs que depenen de les condicions polítiques, socioeconòmiques, culturals i mediambientals, sobre els quals el nivell de control de la comunitat és menor o inexistent.

Aquests nivells s'han de contextualitzar en un territori que els entrecreu de forma **transversal** de manera que tots ells s'influeixen.

La següent figura és una representació dels diferents nivells d'influència que s'articulen al voltant de la situació personal de l'individu, segons aquesta perspectiva.

Gràfic 19 Factors determinants de les condicions de vida de la gent gran.

Font: Elaboració pròpia a partir d'una adaptació del *Model dels determinants de la salut* de Dahlgren i Whitehead.

Nusos crítics per a l'acció

En l'anàlisi de la situació de la gent gran a la Barceloneta ens trobem amb una xarxa d'actors i factors. Aquesta xarxa que integra protagonistes de diferents nivells en el marc d'una lògica relacional, ens permet definir nusos crítics. Aquests nusos crítics són punt de trobada, de connexió entre els elements de la xarxa que es caracteritzen per ser claus en el sentit que identifiquen una temàtica o un bloc on actuar, i, un punt estratègic relacional que pot transformar una situació determinada.

Segons aquesta perspectiva, i per tal d'articular un pla d'intervenció directa sobre el col·lectiu de la gent gran, el propi col·lectiu i la comunitat en sentit ample (família, veïns i veïnes, teixit associatiu, teixit econòmic, i xarxa de professionals, serveis i equipaments) es dibuixen com a espais d'intervenció per transformar i millorar les condicions socials i de

vida de la gent gran.

Segons això, els nusos crítics de la xarxa de factors, aspectes determinants de les condicions de vida de la gent gran a la Barceloneta sobre els quals s'hauria d'actuar, són els següents:

1. Els vinculats directament amb **la persona** i amb la millora de la seva qualitat de vida i autonomia.
2. Els aspectes relacionats amb **la xarxa social i familiar**.
3. Els elements que tenen a veure amb l'àmbit de **la xarxa de serveis i professionals**.

Aquests grans eixos d'actuació són l'estructura bàsica sobre la qual caldrà desenvolupar i articular el pla d'actuació del Pla Integral de la Gent Gran de la Barceloneta.

4. RESUM I CONCLUSIONS

El col·lectiu de la gent gran a la Barceloneta no és un col·lectiu homogeni, ens al contrari existeixen diferents variables de caràcter estructural com el gènere, l'edat, el nivell d'instrucció o la posició socioeconòmica que conformen un col·lectiu amb una elevada heterogeneïtat interna, el que determina necessitats molt diverses.

Tot i així, l'anàlisi d'aquestes variables i de l'evolució de les mateixes en el temps, ens permet comprovar que el perfil majoritari a la Barceloneta ens mostra a un col·lectiu altament vulnerable, i amb grups de persones que es troben en situacions de pobresa i en perill d'exclusió social, que presenta les següents característiques i condicions de vida:

Característiques sociodemogràfiques	<ul style="list-style-type: none"> • La població de la Barceloneta es caracteritza per l'elevat pes demogràfic del col·lectiu de persones de més de 64 anys. Gairebé una quarta part de la població té més de 64 anys (23,49%). Aquest pes específic es manté gairebé constant en el període 1996-2005. • El col·lectiu de la gent gran a la Barceloneta es caracteritza per:<ul style="list-style-type: none"> – Baix nivell d'instrucció. – Elevada feminització del col·lectiu: un 63,6% dels majors de 64 anys són dones. – Progressiu sobreenvelliment: un 54% de la gent gran té 75 o més anys. – La major longevitat de les dones fa que hi hagi una major concentració sobretot en els intervals d'edat més elevats, que són els que manifesten un major grau de dependència. – Es un col·lectiu que presenta un elevat índex de solitud: un 31,5% de la població major de 64 anys viu sola. – La solitud augmenta amb l'edat. Un 38,5% de les persones majors de 74 anys viuen soles i aquest percentatge arriba a un 46,8% en el cas de les dones de més de 74 anys.
--	--

Característiques de l'habitatge

- La Barceloneta té un parc immobiliari antic: un 63,3% dels habitatges tenen més de 65 anys.
- Un 47,2% dels habitatges presenten alguna deficiència en l'estat de conservació. D'aquests, una cinquena part es troben en mal estat i un 5% estan en estat ruïnós.
- Els habitatges es caracteritzen per ser de reduïdes dimensions: un 70% té menys de 60 m². Existeix certa zonificació, hi ha parts del barri i carrers per la seva localització o la pertinença dels seus residents que estan en millors condicions i tenen major dimensions.
- Al voltant d'un 46% de la població gran del barri viu en habitatges de lloguer. La major part dels lloguers són de renda antiga.
- Les condicions dels habitatges afecten de manera especial a la gent gran per diversos motius:
  - Dificultats d'accessibilitat interna i externa: un 80% de la gent gran no disposa d'ascensor en el seu habitatge, segons l'estudi *Condicions de Vida de la Gent Gran*;
  - La deficient conservació i manteniment dels edificis afecta en la vida diària a la gent gran i en el cas de persones que tenen pocs recursos i/o viuen de lloguer potser la situació té una solució més complicada.
- L'atractivitat del barri per al turisme pot donar lloc a situacions d'especulació immobiliària i possible mobbing a veïns de finques antigues, que poden afectar a la població i en particular a la gent gran.
- Futures transformacions urbanístiques poden desembocar en noves situacions socials que poden afectar a la gent del barri i especialment a la gent gran:
  - la brandificació (generació de marca de barri, amb possibles conseqüències de despersonalització del mateix);
  - la gentrificació (elitització: expulsió de població "autòctona" i substitució per persones amb un perfil sociodemogràfic diferent i un nivell adquisitiu més elevat);
  - la zonificació (marginalització de determinats espais/zones) que poden arribar a transformar totalment al barri i la seva població.

Condicions econòmiques	<ul style="list-style-type: none"> • El barri de la Barceloneta es caracteritza per ser un dels barris que pateix un major desequilibri en els indicadors socials i econòmics respecte el conjunt de la ciutat. • També es caracteritza per ser un dels barris de Barcelona amb un menor poder adquisitiu dels seus habitants. Segons l'ICEF centrat, el poder adquisitiu del barri l'any 1996 estava un 36,5% per sota de la mitjana de la ciutat. • Les principals fonts d'ingressos de la gent gran del barri són les pensions contributives (49%), les pensions de viduitat (36%) i les pensions no contributives (7%). • Diferents indicadors permeten estimar que entre un 40% i un 50% de la població gran de la Barceloneta rep uns ingressos mensuals d'un màxim de 450 euros al mes, el que els situa en el llindar de la pobresa.
-------------------------------	--

Condicions de salut	<ul style="list-style-type: none"> • A nivell de Barcelona, segons dades de l'Enquesta de Salut, les persones majors de 65 anys manifesten una pitjor percepció respecte el propi estat de salut que la resta de grups d'edat. Aquesta percepció era més acusada entre les dones que entre els homes. • Al districte de Ciutat Vella l'índex de persones majors de 65 anys que presenten limitacions per a realitzar alguna activitat a la seva vida diària és superior al del conjunt de la ciutat. • La població de la Barceloneta presenta una menor esperança de vida, respecte a la població del districte de Ciutat Vella i de la resta de Barcelona. Aquest és un indicador que manifesta desigualtats en aspectes com el nivell d'instrucció, l'ocupació, el nivell de renda, els hàbits i cert deteriorament de les condicions de vida. • Les principals patologies de la gent gran són la hipertensió, l'artrosi i la diabetes mellitus.
----------------------------	--

Les conseqüències en les persones que conformen el col·lectiu derivades del natural deteriorament que suposa el procés biològic de l'envelliment es veuen agreujades, a la Barceloneta, per les situacions que es relacionen en els quadres anteriors i sobretot per l'existència de situacions de precarietat socioeconòmica entre el col·lectiu. La combinació d'aquests i d'altres factors dona lloc a situacions personals complexes, en les que esdevé necessària l'actuació de la comunitat per a donar-hi solució. En aquest sentit la Barceloneta disposa d'una important xarxa d'atenció formada per una part del teixit associatiu i pel conjunt de serveis i equipaments adreçats a cobrir les necessitats de la gent gran en el barri:

- Per un banda, la Barceloneta manifesta una important tradició associativa que, en l'àmbit de la gent gran, es veu reflectida en l'existència d'un elevat nombre de projectes associatius, entitats socials i de voluntariat que desenvolupen tasques d'atenció i suport amb l'objectiu de millorar les seves condicions de vida del col·lectiu.
- Per altra banda, la xarxa de serveis i professionals que actua realitzant una intervenció sociosanitària integral de la persona, desenvolupa un treball que s'adapta al perfil socioeconòmic que determina hàbits i problemàtiques específics i, en general, la seva tasca es percebuda de manera positiva pels seus usuaris. Com a objectiu de millora en el futur, cal destacar que, tot i que existeixen iniciatives de treball conjunt entre els diferents serveis i equipaments i també dels mateixos amb el teixit associatiu, es detecta una manca de coordinació efectiva de la xarxa. Tot i així, les incipients passes donades en aquest sentit, així com l'alt grau d'implicació detectat entre tots els agents de la xarxa, i l'existència d'entitats i serveis que poden exercir d'agents d'interlocució entre els diferents actors implicats, permeten ser optimistes sobre l'aprofundiment del treball en xarxa, i la modificació si escau dels circuits i dels procediments vigents.

Aquest conglomerat de serveis, equipaments, professionals i entitats que treballen per millorar la qualitat de vida de la gent gran es veu, a més, reforçat per l'acció solidària de la xarxa veïnal, la qual arriba on no ho fa l'atenció més institucionalitzada. La base d'aquesta acció solidària es troba en l'existència entre els veïns i veïnes de la Barceloneta d'una fort sentiment de pertinença i d'identificació amb el barri i amb les seves persones, que conforma un identitat diferenciada de la resta de la ciutat.

La situació de la gent gran a la Barceloneta és, doncs, resultat de la interacció de factors

de diferent índole (estructurals i conjunturals de l'individu, socials, econòmics, culturals, comunitaris, etc.) que es representa en una xarxa causal des d'una lògica relacional i dinàmica, no estàtica. En aquesta xarxa causal s'identifiquen almenys tres nivells d'influència sobre el col·lectiu de la gent gran que interactuen amb les persones i les seves circumstàncies: en un primer nivell s'aplega la família i la xarxa social del barri; en el segon nivell es troba la xarxa de serveis i professionals que atenen al col·lectiu; en un tercer nivell s'inclouen els condicionants de caràcter extern que depenen de les condicions polítiques, socioeconòmiques, culturals i mediambientals.

Aquests nivells d'influència apleguen una sèrie d'elements i de factors causals que estan més o menys propers a l'individu, i sobre els quals ell mateix i la comunitat tenen un determinat nivell de control/influència. Es a dir que entre tots els elements inclosos en aquesta xarxa causal s'estableixen relacions de reciprocitat, el que permet concretar que existeixen conjunts de factors (nusos crítics per a l'acció) que influeixen sobre la situació de la gent gran i sobre els quals, al mateix temps, la comunitat pot influir per tal de transformar-la i/o millorar-la.

Segons aquesta perspectiva els nusos crítics sobre els que caldria actuar són:

- 1) Els que tenen a veure amb la millora de l'autonomia i la qualitat de vida de la persona, tant a nivell assistencial, com de capacitació i prevenció.
- 2) Els que permetin una major integració de la gent gran en la comunitat.
- 3) Els que permetin millorar i fer més eficient la xarxa de serveis i equipaments.

A partir de l'anàlisi de diagnosi dut a terme, es proposa realitzar **una actuació integral i coordinada** que incideixi sobre els individus, per tal de donar solució a les situacions personals i particulars, més o menys complexes, però que també tingui en compte l'actuació sobre els elements i factors de caire més general, que influeixen en les condicions de vida del col·lectiu de la gent gran.

L'existència de nusos crítics o conjunts de factors influenciables en certa manera pels actors socials, és l'element sobre el que s'ha d'articular el futur treball amb el col·lectiu de la gent gran.

Segons això, la proposta del **Pla Integral de la Gent Gran** s'estructura a partir dels

següents eixos d'actuació articulats al voltant dels tres elements destacats en l'anàlisi de diagnosi: la persona, la comunitat i la xarxa de serveis i professionals.

EIX 1: LA PERSONA. GARANTIR LA MILLORA DE LA QUALITAT DE VIDA I L'AUTONOMIA DE LA GENT GRAN.

EIX 2. LA XARXA SOCIAL I FAMILIAR. PROMOURE EL SUPORT A LA XARXA SOCIO-FAMILIAR I POTENCIAR LA INTERRELACIÓ ENTRE LA COMUNITAT I LA GENT GRAN PER TAL DE MILLORAR LA SEVA INCLUSIÓ SOCIAL.

EIX 3. LA XARXA DE SERVEIS I PROFESSIONALS. FACILITAR L'ACCÉS DE LA GENT GRAN ALS SERVEIS I EQUIPAMENTS.

La incidència sobre aquests eixos de treball, implica un tractament que comporta solucions integrals i complexes:

- per una banda, reforçar i potenciar mesures, polítiques socials i assistencials que ja s'estan portant a terme;
- per altra, avaluar-les per mesurar el seu èxit i plantejar estratègies futures;
- per últim, generar de noves i alternatives mesures baix el prisma de la innovació, originalitat i integralitat, el que comporta incorporar recursos i serveis que no sempre s'han identificat com a prioritaris i/o relacionats amb el col·lectiu de Gent Gran.

Aquestes actuacions cal que es desenvolupin de manera comunitària, es a dir, involucrant i cedint espais d'intervenció en el Pla Integral de la Gent Gran als diferents agents i actors, de manera que la seva construcció esdevingui en **un pacte de barri** des del que la comunitat pugui definir el barri que es vol per a la gent de la Barceloneta alhora que establir quins models convivencials i existencials es volen assumir per millor viure.

5.ANNEXES

5.1.TALLERS PARTICIPATIUS DE DIAGNOSI

**DIAGNOSI PARTICIPATIVA SOBRE LES
CONDICIONS DE VIDA DE LA GENT GRAN A
LA BARCELONETA**

**RECALL D'INFORMACIÓ DEL
TALLER DE DIAGNOSI AMB
GENT GRAN**

Realitzat el 16 de març de 2006

Lloc: Centre Cívic de la Barceloneta

Objectiu de la sessió:

Recollir percepcions i opinions de la gent gran del barri i dels seus familiars, sobre la situació de les persones grans que hi viuen.

Estructura de la sessió

17:35h (10') Presentació dels conductors de la sessió (equip EdAS)

17:45h (45') La dinàmica desenvolupada ha estat un intercanvi d'impressions de les persones assistents amb els tècnics d'EdAS, al voltant de les principals preocupacions i necessitats de la gent gran del barri. Posada en comú: pluja d'idees i anotació en paperògraf. Agrupació d'idees.

18:30h (15') Repàs del llistat de problemes/aspectes a potenciar i consens.

18:45h (5') Cloenda de la sessió

Aspectes a millorar	
	Els recursos econòmics de que disposen són escassos
	Problemes d'accessibilitat i de manteniment en els habitatges
	Manquen serveis residencials i d'assistència a la llar
	Solitud de la gent gran és un problema. Es veu agreujada pel fet que la gent gran gairebé no existeix per la gent jove o pot arribar a ser un destorb
	Manca solidaritat amb la gent gran
	Hi ha necessitats específiques de la gent gran que no estan cobertes com per exemple serveis de pedicura, de perruqueria, d'odontologia,...

Aspectes a preservar/potenciar	
	La solidaritat veïnal ajuda a superar la solitud i problemes puntuals
	La tasca que estan realitzant els voluntaris és de gran ajuda
	Manquen serveis residencials i d'assistència a la llar

**DIAGNOSI PARTICIPATIVA SOBRE LES
CONDICIONS DE VIDA DE LA GENT GRAN A
LA BARCELONETA**

**RECULL D'INFORMACIÓ DEL
TALLER DE DIAGNOSI AMB
REPRESENTANTS D'ENTITATS**

REALITZAT EL DIJOUS 2 DE MARÇ DE 2006

Lloc: Centre Cívic de la Barceloneta

Objectiu de la sessió:

Recollir percepcions i opinions del teixit associatiu com a interlocutors socials que coneixen la realitat del barri, sobre la situació de les persones grans que hi viuen. Cal tenir una visió de conjunt del barri de La Barceloneta i dels seus habitants, deixant de banda particularismes.

CONVOCATÒRIA

La convocatòria per al taller es va realitzar a través de l'Associació Barceloneta Alerta mitjançant una carta lliurada en mà junt amb l'ordre del dia de la reunió de treball. Al cap d'uns dies es va confirmar l'assistència per telèfon.

El llistat de les entitats convocades que van confirmar la seva assistència és el següent:

- Iglèsia Evangèlica
- Casal de Gent Gran Mediterrània
- As. Gent Dinàmica
- As. De Vecinos de la Barceloneta
- As. De Vecinos la Ostia
- Diablers de la Barceloneta
- Coordinadora Grups Corals
- Diari de la Barceloneta
- Cáritas
- Filles de la Caritat
- Archivo Popular de la Barceloneta
- Geganters, Grallers i Besties de la Barceloneta
- G.E.B.
- AMPA Salvat Papasseit

Altres entitats que van mostrar interès en assistir tot i que sense confirmar:

- Club de Natació Atlètic Barceloneta
- Mercat de la Barceloneta
- Barceloneta Fes-te a la Mar
- AMPA St. Joan Baptista
- Companya Quart de Casa
- As. Alumnos de la Escuela de Adultos

DETALLS DE LA DINÀMICA

- ✓ 18:05h (10') Presentació del Taller

Breu presentació de la dinàmica de treball i dels seus objectius (CONÈIXER PERCEPCIÓ SOBRE LA SITUACIÓ DE LES PERSONES GRANS (AVANTATGES / NECESSITATS DE LES SEVES CONDICIONS DE VIDA). Distribució dels assistents en parelles.
- ✓ 18:15h (30') Treball en parelles

Dinàmica de treball per a característiques de les condicions de vida de la gent gran. Cerquem establir quines són les seves necessitats (aspectes a millorar) i quines les seves oportunitats (aspectes a preservar i potenciar). Donarem 15 minuts per a cada aspecte, començant pels aspectes positius. Passarem per les parelles per si necessiten ajut.
- ✓ 18:45h (20') Posada en comú

Cada parella presentarà les idees que hagin escrit en post-its. Primer els aspectes positius i després els negatius.
- ✓ 19:05h (45') Plenari: Consens i priorització segons nivell d'importància

Les idees s'aplegaran en idees generals i es demanarà als assistents si estan d'acord amb la definició que aplega a cada conjunt d'idees. Un cop mostrin el seu d'acord caldrà anotar cada definició en un paper de color, en lletres grans, i es penjarà en un paper a la paret. Un cop es tinguin totes les agrupacions d'idees es repartiran gomets (5) perquè puguin prioritzar les que consideren més importants
- ✓ 19:50h (10') Pausa
- ✓ 20:00h (25') Pluja de percepcions: Què s'està fent per millorar la situació de la gent gran del barri?
- ✓ 20:25h (5') Distribució de qüestionari d'avaluació
- ✓ 20:30h Cloenda de la sessió

1) ANÀLISI DE SITUACIÓ DE LA GENT GRAN:

AVANTATGES I PUNTS FORTS

Integració de la gent gran en la vida social del barri

1. Fomentar la relació entre gent gran i casals, excursions, balls, sopars, sortides a museus.
2. Potenciar el acercamiento de la gente joven en relación con la gente mayor (trabajo en las escuelas).
3. Potenciar la buena vecindad tanto en el entorno próximo como en el entorno del barrio.

Debat:

Es considera una potencialitat del barri el fet d'integrar els avis en la vida social i promoure l'apropament o les relacions intergeneracionals.

Característiques físiques del barri

1. Recurso natural. La playa.
2. El tamaño del barrio.
3. La situació geogràfica

Debat:

La situació del barri amb les platges a prop, junt amb multitud d'espais oberts per passejar es considera un punt positiu.

Experiència i coneixements de la gent gran (Bagatge personal)

1. Muy trabajadores.
2. Son grandes ecónomos.
3. Historias de vida muy ricas.
4. Aprovechar la historia de la gente mayor con el fin de preservar la propia historia de barrio.

Debat:

El grup considera que les històries de la gent gran són molt riques; molts habitants del barri van ser orfes de guerra i van començar a treballar als 10 anys.

Barri solidari

1. Solidaritat dels veïns.
2. Ayuda mutua.

Debat:

Es considera que la mida del barri és l'adient per a facilitar la solidaritat entre els veïns.

Característiques de la gent del barri

1. Buen humor.
2. Buena convivencia.
3. Tolerantes.
4. Actividad participativa.
5. Tejido social.

Debat:

La bona convivència està afavorida pel caràcter afable de la gent del barri

Serveis culturals

1. Centros culturales: centro cívico, club natación, escuela de adultos, casals y biblioteca.

Debat:

El barri té uns serveis i equipaments culturals que, en general, satisfan les necessitats de la població.

Barri ben comunicat amb l'exterior

1. Buenos servicios de transporte, bien comunicado.

Debat:

Les comunicacions a nivell de transport públic amb la resta de la ciutat es consideren bones.

Altres apunts i propostes

1. Potenciar menjadors socials.
2. Els serveis sanitaris són millorables, però el sistema organitzatiu funciona bé.
3. Els serveis socials compten amb escassos recursos per a la gent gran. Tenen un problema estructural per a assolir un correcte funcionament.

2) ANÀLISI DE SITUACIÓ DE LA GENT GRAN: NECESSITATS I PUNTS FEBLES

Desconfiança de la gent gran envers l'Administració

1. No hi ha educadors de gent gran.

Debat:

El grup considera que cal algú que faci un seguiment dels avis com en el cas dels educadors de carrer per a joves. Voldrien que algú parlés directament amb els avis i pogués conèixer les mancances reals del col·lectiu.

Els avis de la Barceloneta no se senten amb prou confiança a l'hora d'adreçar-se al serveis i necessiten algú que els faciliti la relació amb l'Administració (Associació Barceloneta Alerta).

Solitud i aïllament

1. Soledad por falta de familia.
2. Intentar mitigar la solitud.
3. Soledad y aislamiento de los que no tienen autonomía.

Debat: El grup hi està d'acord.

Manca de recursos econòmics

1. Pocos recursos económicos.
2. Intentar potenciar sobretot a la gent que té pensions més baixes.
3. Falta de poder adquisitivo de una gran mayoría.
4. Banc d'aliments: cal fer un estudi de la gent necessitada per canalitzar l'ajuda de forma efectiva.
5. Pensions insuficients
6. Falta de recursos económicos que permitan una justa vida social.

Debat:

El grup es mostra d'acord unànimement.

Problemes d'accessibilitat als habitatges

1. Viviendas sin condiciones sanitarias mínimas.
2. Las personas que viven en un piso y por sus condiciones no pueden acceder a la calle.
3. Accesos y servicios de las viviendas.

Debat:

Molts pisos del barri no tenen ascensor i els avis tenen problemes d'accés al carrer i als pisos. Hi ha pisos sense condicions: sense dutxes, no estan adaptats, són petits, amb esquerdes...

Manca solidaritat amb la gent gran

1. Ser más solidarios, pero de verdad.
2. Falta de accesibilidad a una vida normalizada, no permitiendo una relación normal de verdad.

Debat:

Tot i que un dels punts forts del barri és la solidaritat entre veïns, creuen que aquesta solidaritat no és de veritat.

Manca informació sobre els serveis als que es pot accedir

1. La información no llegó a las personas con la suficiente confianza y seguridad.

Debat:

Sembla que hi ha deficiències de comunicació i, per tant, de coneixement dels serveis per part de la població.

Hi ha necessitats sanitàries específiques de la gent gran que no estan cobertes.

1. Atenció personal.
2. Seguiment sanitari.
3. Recuperacions físiques i terapèutiques, gimnàstica, massatges, piscines, psicòlegs.
4. Més cobertura per a la gent amb minusvalidesa.

Debat:

El grup considera que certs serveis que solucionarien problemes de salut comuns entre els avis, no estan prou coberts. A més de la rehabilitació o l'esport com a teràpia, es parla de serveis de podologia, dentals i relacionats amb la disminució de visió als que no es dona solució des de la sanitat pública. També s'esmenta que caldria un seguiment sanitari més exhaustiu dels avis a l'estil del servei de teleassistència de la Creu Roja.

Manquen serveis residencials i d'assistència a la llar

1. Manca de residència.
2. Viviendas asistidas.
3. Pisos asistidos.
4. Mejorar la asistencia sanitaria domiciliaria.

Debat:

Els avis necessiten personal de companyia, necessiten que se'ls ajudi a netejar la llar, que se'ls pugi el menjar a casa, etc.

Mancances d'accessibilitat i transport dintre del barri.

1. Problemes d'accessibilitat de la gen gran a platges i carrers.
2. Transports de la gent gran porta a porta.

Debat:

Consideren que necessiten un bus del barri o algun servei de mini-bus o furgoneta que faciliti el transport per dintre del barri.

També esmenten que les voreres no estan adaptades (arrodonides) cosa que resulta un problema per a avis, discapacitats i persones amb mobilitat reduïda en general.

Apunts i propostes

1. Aproximar els serveis necessaris per a la gent gran en una finestreta única.
2. Manca de banc d'aliments i menjadors socials.

3) PRIORITZACIÓ DE LES NECESSITATS DE LA GENT GRAN

resultats		
	Manquen recursos econòmics	15
	Problemes d'accessibilitat als habitatges (sense ascensors, petits, no estan adaptats, manquen dutxes...)	13
	Manquen serveis residencials i d'assistència a la llar	11
	Manca informació sobre els serveis als que es pot accedir	9
	Solitud	7
	Desconfiança de la gent gran envers l'administració	5
	Manca solidaritat amb la gent gran	5
	Hi ha necessitats específiques de la gent gran que no estan cobertes	4
	Manca de banc d'aliments i de menjadors socials	3
	Mancances d'accessibilitat i transport dintre del barri	2

**DIAGNOSI PARTICIPATIVA SOBRE LES
CONDICIONS DE VIDA DE LA GENT GRAN A
LA BARCELONETA**

**RECULL D'INFORMACIÓ DEL
TALLER DE DIAGNOSI AMB TÈCNICS**

1. METODOLOGIA

La realització del taller participatiu amb tècnics buscava un major nivell d'aprofundiment envers la situació de la gent gran del barri i per aquesta raó la tècnica utilitzada ha estat la tècnica del **flujograma**.

El flujograma és una tècnica amb la que es pretén construir coneixement de manera col·lectiva, a partir d'una anàlisi de la vida social que tingui en compte la complexitat i la indeterminació de la mateixa. La integració de múltiples visions en una anàlisi conjunta de la situació permet copsar l'existència de múltiples factors interrelacionats que donen forma a la realitat i la generació de nou coneixement sobre la mateixa.

2. DINÀMICA DE LA SESSIÓ

Taller realitzat el dia 21 de març de 2006

PROGRAMA

10:00 h Benvinguda i explicació sessió: objectius i dinàmica a desenvolupar.

10:15 h Desenvolupament de la dinàmica.

12:30 h Conclusions i cloenda.

INTRODUCCIÓ

L'objectiu del taller és analitzar i aprofundir sobre la **situació present de la gent gran de la Barceloneta**, com a part de l'estudi de diagnòsi que s'està desenvolupant dins del Pla Integral de la Gent Gran.

La dinàmica del taller es distribueix en quatre moments:

1. un primer moment de elaboració i identificació de factors i símptomes relacionats amb la qüestió que ens ocupa;
2. un segon moment de posada en comú i ubicació dels factors i símptomes en una graella d'aquest tipus:

	COJUNTURA/ MICROCAUSES	ACUMULACIONS	REGLES
SOTA CONTROL (depèn del grup)			
INFLUENCIABLE (no depèn només del grup)			
FÒRA DE CONTROL (no poden ser modificats pel grup ni a curt ni a mig termini)			

3. un tercer moment d'agrupació de enunciats;
4. un quart moment d'establiment de relacions entre els enunciats de causa i efecte.

DINÀMICA DE GRUP

Primer moment:

Quins factors intervenen/ estan relacionats amb la situació de la Gent Gran a la Barceloneta?
--

Temps: 10:15 – 10:35 (20 minuts)

El grup es reparteix en subgrups de 2 persones amb l'objectiu d'analitzar el que passa i no de donar solucions. Es disposa de 20 minuts per destacar entre 3 i 5 qüestions que identifiquin la situació de la gent gran al barri. Cada una de les qüestions destacades cal que sigui anotada en un post-it diferent.

Segon Moment:

Plenari: Posada en comú i representació gràfica (tècnica del <i>Flujograma</i>)
--

Temps: 10:35 – 11:35 (1h)

Es tracta de posar en comú les qüestions aparegudes en el primer moment.

Cada parella exposa i argumenta a la resta les qüestions proposades col·locant el post-it en el quadrant de la graella que els sembli més adient. En aquest moment tots/es

poden participar tant si tenen una aportació semblant, com en la pertinència de la col·locació en el quadrant escollit.

Tercer Moment:

Agregacions temàtiques

Temps: 11:35 – 12:00 (25 min)

Seguim treballant tots junts sobre el flujograma per agrupar aquells conceptes expressats en els post-its que tinguin un rerafons comú o corresponguin a una mateixa temàtica, amb l'objectiu de passar de temes individuals a enunciats generals.

Quart Moment:

Relacions causa – efecte

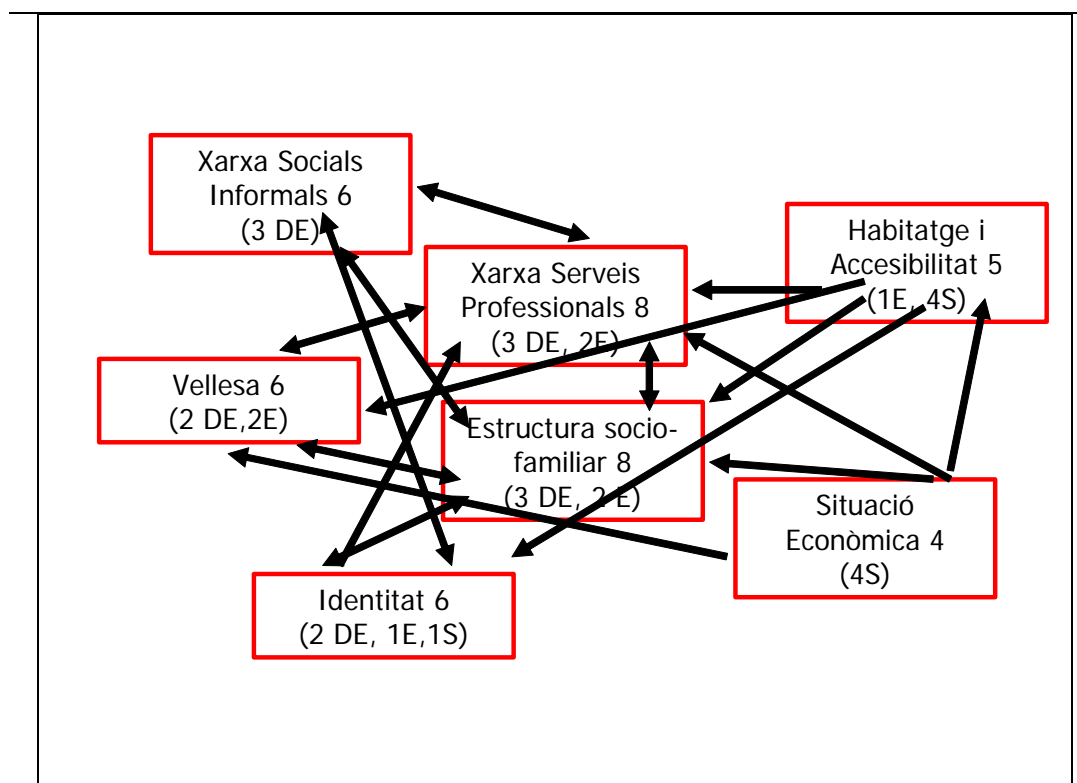
Temps: 12:00 – 12:30 (30 min)

No deixem encara de treballar amb el flujograma; aquesta vegada per mirar d'establir de forma col·lectiva quins factors estan relacionats i tenen influència els uns sobre els altres. Relacionant els resultats de les diferents categories, fem una reflexió final sobre els resultats que s'obtenen, identificant conjunts d'acció, nusos crítics i possibles línies d'actuació.

Per últim, es realitza una avaluació conjunta.

3. INFORMACIÓ RECOLLIDA

FLUJOGRAMA

Durant la dinàmica de treball van fer-se set agrupacions d'idees que a la vegada, formen tres subgrups relacionals:

Grup relacional 1. Xarxa de serveis i professionals: És l'agrupació que rep més inputs, el que la pot identificar com un nus crític on actuar, lloc sensible i concentrador. Al mateix temps els participants la perceben com l'agrupació amb una menor influència directa sobre la resta d'agrupacions. En aquest aspecte, cal destacar que els tècnics es situen en una centralitat però en una posició de cert d'aïllament, en el sentit que no s'estableix una relació de reciprocitat, ni bidireccionalitat. En aquest grup relacional s'inclou també la vellesa amb les seves característiques pròpies. Aquest ítem s'interpreta, d'alguna manera, com un element objectiu inalterable a la vegada que neutre (visió des de la professionalitat) i s'identifica amb una relació estreta amb la xarxa professional, en el sentit que estem parlant del vincle pacient/usuari tècnic/servei. Aquest seria un conjunt d'intervenció.

Grup relacional 2. Triangle territorial: Identitat, xarxa social i estructura familiar. Són els elements identificadors, estructuradors i diferencials del barri de la Barceloneta que estableixen uns vincles molt forts entre ells i que d'alguna manera afecten a la situació de la anterior agrupació (són causals front al grup relacional 1). Una agrupació clau és la *Xarxa social informal* que representa en aquest cas un nexa, un connector dels dos grup relacionals, el que es pot identificar com un element a treballar, habilitant-lo com agent facilitador entre els dos grups.

Grup relacional 3. Causal: Pilars del benestar. Aplega factors que pesen sobre la realitat i la situació de la resta de les agrupacions (l'habitatge i la situació econòmica) però que estan fora de l'abast del grup per a incidir-hi. Es a dir que són factors causals de la situació de la gent gran sobre els que el grup considera que no pot influir.

En general podem dir que és un bon punt de partida que la major part de factors estiguin considerats com a influenciables o sota control. Sempre hem de tenir en compte que partim des de la perspectiva dels participants que estableixen les relacions i identifiquen els factors, és a dir, que es fa una anàlisi de la situació que apunta a possibles línies de treball futur, conjunts d'acció i nusos crítics que poden desembussar situacions presents.

Grup relacional 1. Xarxa de serveis i professionals

XARXA SERVEIS I PROFESSIONALS

Continguts

Es fa una lectura bastant positiva sobre la xarxa de serveis que hi ha al barri i la existència de diversitat de serveis d'atenció que milloren la situació de les persones, realitzant una intervenció socio sanitària integral, en tots els aspectes de la persona.

La xarxa de serveis s'ha d'adaptar a la població sobre la que ha d'actuar. Segons això, una estructura socioeconòmica de la població determinada, condiciona hàbits diferents, problemàtiques diferents i per tant solucions diferenciades. La xarxa de serveis també s'ha d'adaptar a l'estructura sociofamiliar que determina algunes de les condicions de vida de la gent gran.

En el gràfic, la xarxa de serveis es mostra com un punt de centralitat en la xarxa de factors, però no es mostra com un centre de responsabilitat (no depèn d'ella) sobre la situació de la gent gran. En certa manera aquest resultat pot resultar d'un biaix, provocat pel fet que són els mateixos serveis els que parlen.

Aspectes a millorar:

- Per una banda, els professionals manifesten que cal aprofundir en treball en xarxa i en coordinació. La xarxa existeix però no està interconnectada. No es treballa en xarxa. Es fa de manera descoordinada. Es manifesta la necessitat de modificar aquesta tendència i treballar en xarxa.
- Per altra banda, es manifesta que l'usuari pateix un problema d'informació, d'accessibilitat al servei (tramitació, burocràcia, etc.) agreujat pel seu nivell d'instrucció. La gent gran troba dificultats d'accés als serveis que en moltes ocasions tenen l'origen en la excessiva burocratització dels mateixos. Es detecta una manca d'assessorament/informació per accedir als serveis i fer front a la paperassa administrativa. Aquesta situació no depèn únicament de l'estructura organitzativa dels serveis, sinó que hi ha condicionants socioculturals del col·lectiu: manca de cultura de l'assistència social. El nivell formatiu i /o cognitiu de la gent gran també és un entrebanc a l'accés als serveis.
- També és possible que les dificultats d'accés a la xarxa estiguin motivades, en part, per una deficient comunicació/informació per defecte o per excés dels serveis, de com accedir, de perquè cal accedir....
- Si ens fixem en el gràfic i en les relacions establertes amb la resta de factors es troben a faltar més enllaços amb la xarxa social, el que podria ser interpretat com a aïllament i/o manca de vinculació amb el territori.

VELLESA

Continguts

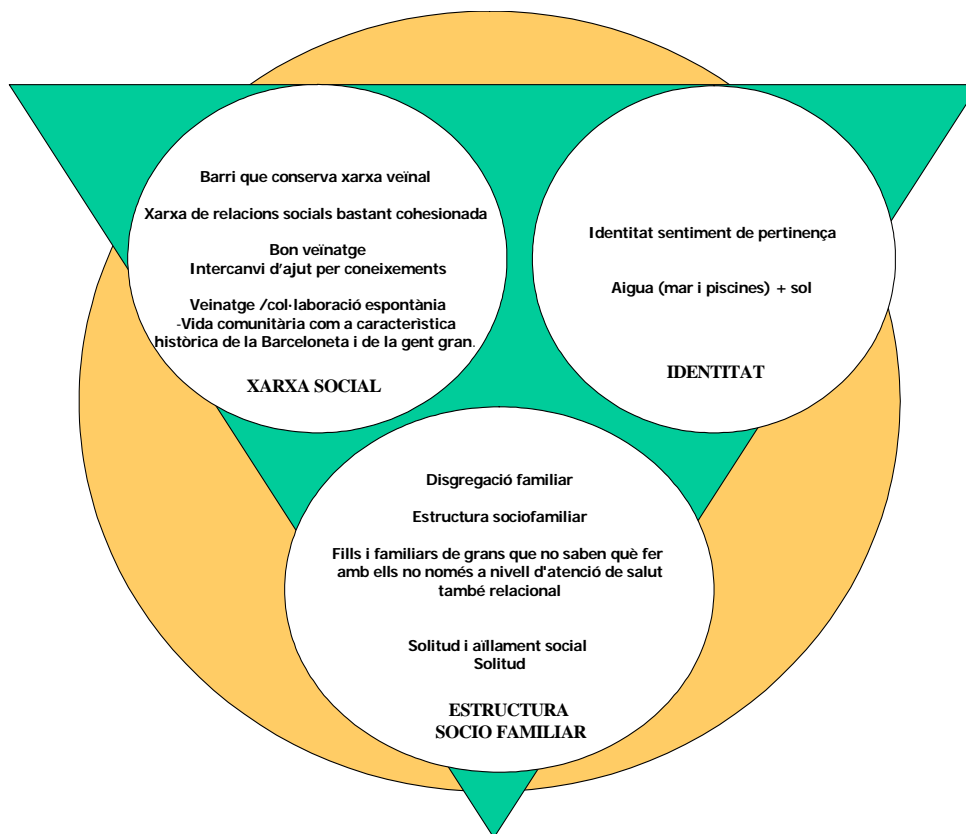
És una realitat amb múltiples cares. Per una banda es perceben ganes de viure, de fer coses, il·lusió per viure. Per altra banda, l'augment de la longevitat comporta malaltia, dependència i deteriorament físic com a resultat d'un procés natural biològic. Aquestes són manifestacions, que massa sovint es confonen i que en certa manera esbiaixa la percepció que d'ells té la societat i els serveis.

Es tracta d'un fenomen multidimensional i per això necessitat de solucions complexes. De diferent caire com és la necessitat de treballar el tema d'autonomia a partir d'un realitat, d'un grup plural i heterogeni.

- **Assistència i necessitats.** La percepció que l'administració i els serveis tenen sobre quines situacions són les que necessiten d'una actuació es basen en uns barems extrems i que només valoren aspectes relacionats amb la salut. D'aquesta manera es penalitza a persones que tenen un grau d'autonomia mínim, però que poden necessitar assistència perquè en la seva situació s'afegeixen altres factors socials, afectius, solitud/aïllament..., que tenen un pes important. Per altra banda, els barems que estableixen l'actuació fa que s'actui en casos extrems, que no tenen solució. Això fa que la prevenció, actuant en casos recuperables sigui més complicada.

Grup relacional 2 Triangle territorial

Veïnatge, família i identitat:

Son unes condicions, unes senyes d'identitat que el defineixen. De fet és un grup interrelacionat, és un ser i un fer determinat al barri i que influeix sobre la possible intervenció, les polítiques i la quotidianitat que ens ocupen.

Es interessant observar el fet que aquests factors han estat col·locats en la cruïlla del influenciable o fora de control (unes dinàmiques socials que se'ns imposen), conjunturals en el sentit que com a tècnics els afecta en el dia a dia, però acumulats en el sentit que són elements culturals i que venen donats.

XARXA SOCIAL

Continguts

Ens trobem amb un element diferenciador i en part estructurador de la idiosincràsia del barri i d'una realitat que estem analitzant, podríem dir que comunitari i de cohesió social: parlem de solidaritat, intercanvi, veïnatge, xarxa, etc.

Com a element situacional i relacional és fonamental: es situa dins del triangle que hem anomenat territori però a diferència dels altres sí que té una bidireccionalitat (té relació amb la xarxa de serveis).

Sembla que pot ser el cordo umbilical/interlocutor i agent a enfortir, treballar, dinamitzar, recolzar. Com a mínim un agent clau ja que el teixit associatiu que forma part d'aquesta xarxa comunitària està implicat en millorar les condicions de vida de la gent gran del barri.

ESTRUCTURA SOCIO FAMILIAR

Continguts

Ens trobem amb tres vessants, tres expressions del mateix fenomen en aquest apartat. Per una banda, el tema central de la solitud que s'explica sobre tot com un efecte de aïllament i no tant un problema de dependència social.

Per altra banda, la situació i estructura familiar de disgregació i dispersió (mobilitat dels fills o familiars més directes, fruit de ser immigrants i no tant com un element de desestructuració social i procés d'exclusió social). Dins d'aquest apartat familiar ens trobem que es fa referència a les dificultats/incapacitats amb que s'enfronten els familiars/fills de no saber com actuar amb els seus grans, és important aquí el matís, no només sobre la qüestió sanitària sinó també relacional.

Per últim, una resposta a això i que forma part més aviat de la xarxa social informal que és el suport que ofereixen les dones grans (és interessant subratllar que parlen de participació).

IDENTITAT

Continguts

Hi ha un element fort d'identitat i sentiment de pertinença del barri que d'alguna forma desenvolupa una forma de "ser i fer".

Es denota cert caràcter reivindicatiu, tradició inconformista, contestatària a la vegada que solidari. Aquests elements són molt forts entre la població i especialment entre la gent gran i condicionen en certa manera un caràcter i una manera de fer propis que en ocasions poden crear petits malentesos o conflictes amb els serveis personals (hi ha estesa la percepció que els recursos del barri han de ser d'ús gairebé exclusiu per a la gent del barri).

Geogràficament, urbanament és un barri igualment significat: abans tancat (segons es miri bolcat al mar) entre el port (abans de obrir-ho al mar), les vies de tren (estació de

França) i la Maquinista (siderúrgia). Un paisatge que s'identifica amb dos elements de vida (recorda als quatre element bàsics i vitals que donen la vida) com són el aigua i el sol (tòpic del mediterrani en cert sentit però també recull d'una tradició: balnearis a la Barceloneta, dos clubs de natació i els seus xiringuitos - que abans era la seva platja-). Cap a dins un dels elements estructuradors que ja no existeix és la antiga plaça on actualment es troba provisionalment el mercat municipal. Aquest era un espai de trobada per a la ciutadania (hi havia pistes esportives, el Replà..).

Grup relacional 3. Causal: Pilars del Benestar

Dos factors fonamentals de benestar i que incideixen en tot l'anàlisi: Habitatge i accessibilitat, i, situació econòmica.

HABITATGE I ACCESIBILITAT

Continguts

Es parla d'una concepció ample de l'habitatge i es visualitza com un recorregut/curse que ha de realitzar la gent gran: des del urbanisme/fora, el carrer, la vorera, els espais públics/socials; des l'intermig, el portal, la escala, el passadís, l'accessibilitat, i, per últim des de dins, com problema pròpiament del habitatge privat que es troba en condicions precàries, necessitat de reforma (tant integral com les petites obres d'acondicionament i accessibilitat com són el lavabo) i normalment de dimensions reduïdes (qüestió fonamental al barri i que per exemple dificulta el tema d'ascensors).

Sobta la col·locació d'aquesta agrupació en un espai fora de control per als participants. No només perquè es situa com un element completament estructural i fora de control: el problema d'accés a l'habitatge potser ho és, però és possible treballar el tema d'accessibilitat i de fet hi ha tota una mena d'actuacions i mesures al voltant per part de les administracions públiques. Ara per ara la iniciativa està aturada i l'element sobre la taula és la gentrificació del barri i l'expulsió de habitants.

En aquest sentit, també és interessant observar certa fragmentació en el moviment veïnal en el si del barri i les diferents prioritzacions/demandes que encapçalen.

SITUACIÓ ECONÒMICA

Continguts

La qüestió de la pobresa és un tema recurrent. Tot i que es destaca que la situació en el barri no és la pitjor dels barris del Districte, sí que hi ha una percepció clara de vulnerabilitat social concentrada a la Barceloneta i de pobresa entre el col·lectiu de la gent gran.

Durant el debat es va vincular amb aquesta agrupació amb l'existència de falta de previsió per part de la gent gran. Ens falten elements per analitzar la qüestió però es significatiu que surti i l'imaginari que pot tenir associat. Aquest era un dels elements que van treure amb força l'escola de sociologia de la cultura de la pobresa des dels Estats Units: els pobres ho són perquè no tenen disciplina, cultura de l'estalvi i de l'esforç, es gasten els sous a la primera de canvi, etc. És interessant en el sentit que aquesta "vida alegre" sempre s'ha identificat i s'ha donat a l'entorn dels ports i moltes vegades s'ha vinculat als pescadors. Els pescadors han tingut temporades moltes àlgides de benefici econòmic i que mai ha generat estalvi. La tradició dels corals en aquest sentit pot ser interessant i significativa. S'associa a una cultura de la despesa i segons comentaven es dona entre gent gran o prejubilats. S'ha d'incidir que en el debat es va subratllar que la situació econòmica de la Gent Gran, tant per la realitat de les pensions i jubilacions com per una política laboral i de la seguretat social més laxa antigament i que comportava la no cotització impedié i impedeixen qualsevol previsió i/o planificació.

La manca de previsió no és només un aspecte que hagi afectat a la població que ara és vella. Entre les dones de 60 anys es detecta una manca de previsió davant de la possibilitat ben real de que puguin viure durant 20 o 25 anys fàcilment. També s'apunta el fet que la manca de previsió no només és sobre el futur econòmic, sinó que també afecta a la imprevisió sobre les necessitats futures que pot comportar una situació de dependència (s'apunta el fet que s'ofereixen serveis a domicili que la gent no accepta).

Un dels temes que gairebé no es va comentar durant el taller és la immigració. Únicament es va comentar que la situació a la Barceloneta respecte la immigració no era significativa, sobretot comparada amb la situació a d'altres barris del districte. També es va parlar sobre la immigració per raons econòmiques (botigues, es va comentar algun tema de relació de confiança i proximitat botiguer pakistaní envers persones grans). No es va fer cap menció

respecte al turista o immigrant "cosmopolita" que potser fa un ús molt més intensiu de l'espai públic a més de tenir uns efectes claríssims sobre la inflació i l'encariment de la vida a la ciutat i del barri en concret.

5.2. GLOSSARI D'INDICADORS I TERMES ESTADÍSTICS⁴

Índex d'envelliment = (Població de 65 i més anys / població de 0-14 anys) x 100

Índex de sobreenvelliment = (Població de 75 i més anys / població de 65 i més anys) x 100

Índex de dependència 65 anys i més = (Població de 65 i més anys / població potencialment activa, 15-64 anys) x 100

Índex de solitud 65 i més anys = (Població de 65 i més anys que viu sola / població total de 65 i més anys) x 100

Índex de solitud 75 i més anys = (Població de 75 i més anys que viu sola / població total de 75 i més anys) x 100

Esperança de vida en néixer: és el número mitjà d'anys que viuria cada nascut si les condicions de mortalitat del període es perpetuessin.

Densitat de població: número d'habitants que viuen en un territori concret dividit entre la superfície del territori.

Edat mitjana: és la suma d'edats dividit entre el total de persones.

Llar: es considera llar al conjunt de persones que resideixen habitualment al mateix habitatge.

Taxa de natalitat: relació entre els nascuts vius d'un any i la població mitjana del any.

Taxa de mortalitat: relació entre les defuncions d'un any i la població mitjana del mateix any.

---

⁴ Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

Immigrants: persones que arriben a un municipi, per establir-hi la residència.

Emigrants: persones que deixen el seu municipi de residència per instal·lar-se en un altre.

Saldo migratori: és la diferència entre la immigració i la emigració.

Altes per omissió: seran altes per omissió les que resultin per correccions d'errades materials i les que siguin decretades d'ofici per l'Alcalde en virtut de l'article 83 del Reglament de Població.

Baixes per inscripció indeguda: seran baixes per aquest concepte les produïdes en detectar-se, bé per part dels Ajuntaments o de l'INE, repeticions en inscripcions padronals o inscripcions considerades improcedents per incomplir els requisits establerts en les disposicions reguladores del Padró.

Índex de capacitat econòmica familiar centrat: s'obté de fer la mitjana de Barcelona = 100 per a cada any. Això permet comparar l'evolució relativa d'una zona respecte de la mitjana de tota la ciutat, constant i igual a 100 cada any.

Habitatge: segons el Cens de població i d'Habitatges 2001 es considera habitatge aquell recinte estructuralment separat i independent, el qual, per la forma com va ser construït, transformat o adaptat està concebut per a ser habitat per persones, o encara que no fos així, constitueix residència habitual d'algú en el moment censal. No es consideren habitatges aquells recintes construïts inicialment com habitatges però que en el moment censal s'utilitzen exclusivament per a altres finalitats (habitatges que s'han transformat totalment en oficines, tallers, magatzems.. i que s'han censat com a locals. Dins dels habitatges se'n distingeixen dos tipus: habitatges col·lectius i habitatges familiars.

Habitatge col·lectiu: habitatge destinat a ser habitat per un col·lectiu, és a dir, per un grup de persones sotmeses a una autoritat o a un règim comú, no basats en llaços familiars ni de convivència. Es tracta de convents, casernes, residències ja sigui d'estudiants, de gent gran, o de treballadors, hospitals, presons.. i també hotels, pensions i establiments anàlegs.

Habitatge familiar: es considera aquell habitatge destinat a ser habitat per una o diverses persones no necessàriament unides per parentiu. Dins dels habitatges familiars es distingeixen: els habitatges principals, els habitatges secundaris i els desocupats. Comprèn també aquells habitatges que essent principals no han pogut ser classificats com a secundaris ni desocupats per no haver estat possible obtenir-ne informació.

Habitatge familiar principal: són els habitatges familiars que segons els Cens estan utilitzats durant tot o la major part de l'any com a residència habitual d'una o més persones.

Habitatge familiar secundari: són els habitatges familiars que només estan utilitzats una part de l'any, de forma estacional, periòdicament o temporalment i que no constitueixen residència habitual. Vacances, treballs temporals, caps de setmana..

Habitatge desocupat: Un habitatge familiar es considera desocupat (o buit) quan, sense trobar-se en cap de les situacions anteriorment descrites, habitualment es troba deshabitat. Disponible per vendre, llogar...